Государственная библиотека

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партия Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 26 (4040). | ШИНАРДИ, 2 март, 1965 шу. | Мах 2 кеп.

ДЕКХАРАШ ТIАИЙЦА ДАЛЕ— КХОАЧАШДЕ

Тахан оаха кепа тох семилетка тIеххьарча шера дола Нохч-ГIалгIайчен юрта боахама къахьегамхой декхараш. Шоай торонаш лархIа а лаьрхIа, цар дош деннад 1965-ча шера 26 миллион пунт ялат, 75 эзар тонн баьца дааращ, 229 эзар тонн шекара свекла чуя а пачхьалкхенга 9 миллион пунт ялат, 55 эзар тонн комсаш, 57 эзар тонн баьца дааращ дохка а.

Дикка лакхбе лаьрхIад укх шера колхозийи совхозийи кхашка дIаювча культурай хьувкъам. Юккъера лаьрхIача хIара гектара тIара 19 центнер йоалаш хьувкъадергда ялат. Цу даькъе гурахь дув кIа гектара тIара 18 центнери хьажкIаш 25 центнери а йолаш. Гектара тIара 190 центнер чуя лерхI шекара свекла, коартол—100 центнер, иштта кхы.

ЧIоагIа къахьега лаьрхIад укх шера хьайбай боахам дегIабоалабара а. Доадаь хьайбаш лоархIаш 15 эзар тонн я 1965 шера даккха лаьрхIа деррига дулх, шура — 81 эзар тонн, фуаш — 38 млн., тха — 23780 центнер. Пачхьалкхенга дохкаргда дулх дийна хьайбаш лоархIаш 25 эзар тонн, шура — 68 эзар тонн, фуаш — 32 млн., тха — 27000 центнер.

Иштта толамаш даха лерхI вай республикерча къахьегамхоша семилетка чакхйоалача шера. Боккъалдар аьлча, уж декхараш кхоачашдара мел эшар долаш да вай боахамашка. Шортта да вай дика оаха лаьтта, кхоачамболлаш я техникеи дика опыт йола кадраши.

Долче, тIаийца декхараш кхоачашделга а юртбоахама продукци дукхагIа чуяхьилга а вайгIа воашха, хIара колхозеи совхозеи производства вIаштIехьъяккха вайна харах, беррига юрта боахам Iилманна карагIдаьннарий ларда тIа лелабайтийша хургда.

...лаьттанцарча балхий дикка опыт Iоаяьй Нохч-ГIалгIайчен механизатораша, кхашкарча болхлоша, хьайбаш лeладераша. Дуккхача шерашка хьинар ца кходеш къахьегарахи керда дараш Iомадарахи вIаштIехьдаьннад Урус-Мартана районерча «Красноармейский» совхоза Кагерманов Оалхазар керте латтача коммунистически къахьегама бригада, Наьсарен районерча «Октябра 40 шу» яхача совхоза Даурбекова Яхьяй звено, иштта дуккхача кхыбарий хIара гектара тIара республике юккъера лаьрхIача чуеначул массехказза дукхагIа хьажкIаш чуя. Цхьабакъда, белгалдаккха дезаш да вай дуккхача колхозашкеи совхозашкеи цу опытах лерттIа пайда эцаш ца хилар, хьайбаш леладелгеи лаьттанцара балхаш делгеи вай лерттIа вIаштIехьа ца даккхар. Цхьайолча районашкеи боахамашкеи дукха гIалаташ ду юрта боахама производствана кулгал деча, лерттIа пайда эцаш вай керттерча рузкъах — лаьттах, хьаькъалца вIаштIехьъяккхац дIадувча лаьттай структура, боахама дикагIа пайда луш дола доакъош сихха дегIадоаладац. Цудухьа дуккхача боахамашка геттара лоха ба хьувкъам.

Ховш да республике дIаювш йолча культурех керттерaяр кIа хилар. Кхыметтел цу культура а массанахьа яц лерттIа йоакхо. Иза бахьан долаш 1964 шера къьастта во хилар кIа республике эгара дикагIа лаьташ долча Наьсарен района боахамашка. Юкъера лаьрхIача республике хIара гектара тIара 13,7 центнер кIа даьннача метте 10,9 центнер мара яланзар цу районе.

ХIанз хьалхашка латтача декхарех керттердар ялат дукхагIа чудахьаргдола гIулакх вIаштIехьдаккхар, хIана аьлча цунах латт юрта производства лард. Ялат дукхагIа хуле дукхагIа хургда кхы мел дар а — дулх, шура, кхыйола продукци.

Из декхар кхоачашде деза вай гаргтарча хана. Фуд ялат дукхагIа чудара де дезар? Лаьттах бокъонца пайда эцар. ДикагIа йолча хана а дика а де деза деррига кхашкара балхаш, эггара хьалха де дезар да лаьтта ханнахьа ахари дIаюв хIама дIаери. ЧIоагIа лоархIам болаш да минеральнии органически удобренешца лаьтта тоадар, дIадув фу дика хилар, кхашка дIаюв культураш ханханнахьа хувцар, дIайийна хIамаш хьувкъара эша хьалаш. Цудухьа хIанззе а бокъонца тахка деза хIара боахаме латта гIулакхаш, ерига торонаш гучаяха еза, беррига низ тIабахийта беза вай республикана пачхьалкхен хIама тIа ца дисийтара.

ЧIоагIа теркам тIабахийта беза гурахьа даим кIа, хьажкIаш, кхыйола ялатий культураш хьувкъаяра. Наьха санна къахьега дезаргда укх шера свекла лелаерий. Соахкарчул дукхагIа юв укх шера из культура, цудухьа дикагIа хьувкъае а еза из. Бокъонца пайда эца беза хьалха латтарий опытах.

Ерригача партийни организацеша, боахамий кулгалхоша, специалисташа къьастта теркам тIабахийта безаш гIулакх да хьайбай боахам тоабар, шура, дулх, тха, кхыйола продукташ яхара хьакъера декхараш кхоачашдар. Массанахьа а дика Iангардаха деза хьайбаш, уж дебаде а цар продуктивность лакхъе а еза, хьае еза доакъара база.

ТIаийца декхараш кхоачашдара чIоагIа лоархIаме да кхашкарчеи фермашкарчеи балхашта механизаци яр, колхозашкеи совхозашкеи къахьегам лерттIа вIаштIехьбаккхар, продукцега дIабода мах лохбара лоаттабу къовсам шерагIа боаржабар.

Дицдалийта йиш яц къахьегама овсарле лакхъяра гIулакх, алапий далара гIулакх нийса вIаштIехьдаккхарга хьежжа хургдолга. Болх дикагIа бечун, дукхагIа продукци лучун лакхагIа хила деза алапи а.

Сихбенна бIаьстан балхашта кийчо еш ба хIанз юрта боахама къахьегамхой. Техника дикагIа тоаяьча, дIаде дикагIа дола фу кийчдаьча, кхашка дукхагIа удобренеш ехкача, шортта механизаторий кадраш кийчъяьча боахамашка дикагIа чакхдаргда бIаьстан балхаш, дикагIа Iалашдергда дIайийна хIамаш хьувкъара эша хьалаш.

Юрташкарча коммунистий декхар да кхашкарчеи фермашкарчеи берригача болхлошта юкъе шерра социалистически яхь йоаржаяр, тIаийца декхараш кхоачашдара уж оарцагIбахар.

МОСКВА. Укх шера 120 эзар квадратни метр квартираш кхоачаргья москвичашна. Дунен тIарча цхьанна а столице яц селла дукха наха чуIе гIишлош хьалъеш йола моттиг. Цхьан шера городе хьалъергья 44 школа, 16 больница, 25 поликлиника, 119 берий беши ясли, 210 магазин, ворхI торгови центр, 10 кинотеатр, 3 хIамаш ютта фабрика, 255 ателье, парикмахерскеш, дукхха кхыйола бахача наха гIулакх дара йола коммунально-бытови предприятеш. Моспроект-1 института № 2 йолча мастерске архитектора нов. Селиванова кулгал а деш оттаяьча проектах хьалъеш латт гIишлош.

Сурта тIа: Усиевича улица — Ленинградски районера кердача улицех цаI.

Н. Грановске сурт.
ТАСС фотохроника.

ЧIОАГIДЕ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ МЕХКИЙ ВЕЖАРАШХА ДОЛА ДОТТАГIАЛИ УЖ КХОТАДЕННА ХУЛГЕИ

Центральни телевидене гIолла А. Н. Косыгина даь къамаьл

26 феврале Центральни телевидене гIолла къамаьл дир КПСС Президиума члена, СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина. Цо дийцар ше керте лаьтта Советски Союза делегаци дукха ха йоаццаш Азерча социалистически мехкашка— Вьетнама Демократически Республикеи Корейски Халкъа - Демократически Республикеи яхарах. Делегаци цига хиннай цу мехкий правительствaша йийха яха. Ханое дIайодаш а юхайоагIаш а шозза Пекине сецар из.

Вьетнамеи Кореи долхача хана, аьлар А. Н. Косыгина, вай лийрхIар цу мехкий коммунистически партейи правительствайи кулгалхошца дагадалга, вежарашха дола гIулакхаши кхотадалари дIахо чIоагIдара, хIаьта цу тайппара машара, демократе, социализма низаш чIоагIдара а, де дезача гIулакхий уйла елга дар. Вьетнама Демократически Республикеи Корейски Халкъа - Демократически Республикеи — социалистически пачхьалкхений сийлахь боккхача дезала членаш, социализми коммунизми бахьан долаш лоаттабеча къовсама юкъарча гIулакха тIехь вай новкъостийи соратникаши.

Вьетнама Демократически Республике даха кийчлуча хана, вай, кхетадеш да, цу районе отташ латта хьал теркал ца де йиш ца хилар. Цига, мадарра аьлча, тIом латт, Вьетнамски халкъа духьалара кхыча мехкашкарча интервентий тIом. Укх тIеххьарча хана кхерамера агрессивни гIулакхаш шердара наькъа тIа отташ латт ВIашагIкхийттача Штатий милитаристски гIозараш. Индокитайски ахгIайрен тIара тIема кхерам чIоагIбаларо ерригача машар безаш йолча пачхьалкхенашкара дIадех машар лорабара, дов шер ца далийтара хьайда гIулакхаш чакхдоахилга. Вьетнамски халкъа нийсхон гIулакх Советски Союзо чIоагIа хьаллоацаш хилар хьахьекхар советски делегаци демократически Вьетнаме яхаро.

Халкъа Вьетнаме делегаци дIакхаьчача хьалхарча минуташке а денз массанахьа бIайхача безамца, дег тIара тIаийцар тхо. Цу тайпарча безамцеи дег тIареи тIаэп доккхийча юкъарча хьашташа, революционни традицеша вIашагIтеха доттагIий. Укхаза, вьетнамски лаьтта, тхона бIаргадайра, советски наькха шоай вьетнамски вежарашца йолча тайпара кIоаргга доттагIлен уйлаш советски а Вьетнама а халкъий хилар.

Вьетнама Демократически Республика халкъ ший парте кулгалца социалистически новкъа гIолла бIубенна дIахьалхашкахьа ух. Халкъа юкъе йоккха авторитет йолаш я Вьетнама къахьегамхой партии цун кулгалхойи. Тхо гIаддаха вIашагIкхийтар новкъост Хо Ши Мина— Вьетнама коммунистий парти вIашагIъелларех цхьаннеца, тохкамах чакхваьннача цун кулгалхочунца, цун председателаца, Вьетнама Демократически Республика президентаца. ГIад а даха белгалдаьккхар оаха из хьалхагIа а санна унахцIенеи кIаьд ца луши хилар, деррига ший низаш цо ший халкъа дIалуш хилар. Бакъахьара уйла сецар тха Вьетнама къахьегамхой парте ЦК хьалхарча секретараца новкъост Фам Ван Донгаца, Вьетнама Демократически Республика кхыча боккхийча деятелашца вIашагIкхетарахи къамаьлаш дарахи.

Нагахьа санна Вьетнама Демократически Республика къахьегамхой бIубенна социальни, экономически, культурни прогресса новкъа гIолла болхе а, кхы тайпа нийсъеннай кхел мехка къулбехьарча вьетнамски халкъа. ВIашагIкхийттача Штаташа чIоагIа толхайир 1954 шерара женевски соглашенеш. Вьетнаме демократически хоржамаш делга доха а даь, мехка къулбехьене халкъа духьалара сайгонски режим оттайир цар. Вьетнамерча бIехача тIемагеи халкъа духьалара сайгонски режим хьаллоаттаяргеи США-с хIанзле миллиардаш доллараш дIадахийтадале а, ший лоIамгеи паргIатонгеи кхача гIерташ дола къулбехьенвьетнамски халкъ юхакъовла маганзар царна. Хьакхаьчача хоамех, Къулбехьен Вьетнама Къаман фронто сайгонски режимеи интервентийи Iаьдала кIалхара мукъаьккхай беррига мехка бахача нахах ши дакъа гаргга нах бахаш йола, диъ даькъах кхо дакъа хиллал йола къулбехьенвьетнамски территори.

Дукха ха яр американски империалисташа шоай бIунаш Къулбехьен Вьетнамера дIадига деза а ший кхел арахьара юкъегIортар доацаш халкъага къоастаяйта еза а.

Сайгонски режим хIанз банкротстваrа дIакхаьчача хана ВIашагIкхийтта Штаташ агресси шерьяреи Вьетнама Демократически Республикана а Индокитаерча вокх шоай лоIамерча пачхьалкхенашта а духьала тIема провокацеш вIашгIьехкареи наькъа тIа отташ хиларах ше дувцаш, нов. Косыгина аьлар, хIара сакхетамца уйлаеш мел волча сага кхетадеш хила деза цу тайпарча политико бокъонца даькъазача ден тIа кхоачавергхилар. Къилбаседа Вьетнаме бахача маьршача наха бомбаш чуеттаро кхы тIа а совйоаккх кхыча мехкашцарча интервенташцара гоамал, чIоагIду вьетнамски халкъа къонахчали денали.

Вежарашха йолча республике тхо долча хана тхо теш хилар американски военщина провокационни акташ вьетнамски халкъо доккхача къонахчалцеи деналцеи тIаэцача хана. Тхона бIаргаяйра протеста низ бола демонстрацеш. Вьетнамски халкъ кхы а чIоагIагIа кхотаделар агрессорашта хоадамболлаш хIама тохара. Американски самолеташа Вьетнама Демократически Республика маьршача городаштеи юрташтеи гIаьрахошка налеташ яр эгIазлонцеи хьаддаи харцахьа лоархI советски халкъо, социалистически мехкий дерригача халкъаша, машар безаш мел долча халкъаша. Вьетнама Демократически Республика гадаккхар — из да лоIамеи паргIатони гадаккхар. Вьетнамски халкъ хьаллацар — дунен тIарча беррига прогрессивни наькха гIулакх.

Дика кхетадеш да, Индокитаера хьал вьетнамски кулгалхошца тха къамаьлаш долча хана оаха керттера уйла тIайохийташ хинна хилар, йоахар дIахо СССР Министрий Совета Председатела. Вай парте Центральни Комитетои Советски правительстваи тIадилларах оаха вьетнамски халкъага дIаьлар, вежарашха йолча социалистически республика кхел къастача Советски Союз даькъе йоацаш Iерг ца хилари цо цунна эшшаш дола новкъостал дергхилари. Халкъа Вьетнама духьалара агресси цхьаннена таIазар ца деш ютарг ма йий аьнна, харц уйлаш дага ма лувцийла цхьанне а. Демократически Вьетнама духьалара ВIашагIкхийттача Штатий агрессивни акташ социалга эггара хьалхагIа эшар из да Индокитаера гIулакхаш лер тIа дахарга вугаш дола наькъаш лохаргдола хьалаш вIаштIехьдахара.

Империалистий атакаш юхатоха, ший лоIам, машар, паргIато лорае лаьрхIа вьетнамски халкъ хиларах бокъонца дог тийша а долаш арадаьлар тхо Вьетнамера. Вай дог тийша да, советско-вьетнамски доттагIали барт-цхьоагIон гIулакхаши дIахо а чIоагIлуши дегIаухаши дIагIоргхиларах.

Боккха лоархIам бора вай Корейски Халкъа - Демократически Республике дахара, цун кулгалхошца вIашагIкхетареи къамаьлаш дареи.

Са хьалхагIа а, 1961 шера, хила вийзав демократически Корее. Цу хана денз дIадахача диъ шера дукха хIама де вIаштIехьдаьннад республика социалистически общество хьалъеча, ший экономика дегIайоалаеча. Кортамукъа яьнначул тIехьагIа дIаяхача 20 шерал кIезигагIа йолча хана дегIаена индустриально-аграрни пачхьалкхе а хинна дIаэттай социалистически Корея. Цу деррига шерашка Корея сий дола Къахьегама парти къахьегача адамий деналера кулгалхо а уж вIаштIехьдоахар а хиннай. Корейски Халкъа - Демократически Республико даьхача доккхийча толамаша хьахьокх мехка чухьара политически хьал чIоагIа хилар, къахьегамхой шоай партена гонахьа айхха кхотабенна хилар.

Демократически Корея экономика дегIаярах ше дувцаш, Советски Союза делегацена керте латтачо белгалдаьккхар, ший къам декха, американски гебагIаша хьаллоаттаеш йола, халкъа духьалара клика доале латта Къулбехьен Корея боахами культуреи дегIаахара гIулакха социалистически Кореял дуккха а тIехьайиса хилар.

Пхеньяне йолча хана корейски халкъа тешамерча воIаца Корея Къахьегама парте Центральни Комитета председателаца, министрий кабинета председателаца новкъост Ким Ир Сенаца вIашагIкхеташ а къамаьлаш деш а хилар советски делегаци. Оаха иштта къамаьлаш дир халкъа Лакхехьарча собране президиума председателаца новкъост Цой Ен Генаца, министрий кабинета председатела хьалхарча заместителаца новкъост Ким Ираца, Корея Къахьегама партеи правительстваи кхыча кулгалхошца. ДоттагIлен, новкъостлен хьалашка тхо дагадьлар царца политически, партийни дешашта, вай мехкашта юкъе экономически барт - цхьоагIон гIулакхаш леладара дешашта. Тхо вIашагIа а деттаделар, оаха къамаьлаш а дир сийлахь - доккхача юкъарча гIулакха — социализми коммунизми хьалъяра гIулакха хьашташа вIашагIтехача наха санна. Оаха даьча къамаьлий результаташ я цхьана яьча, кепа теха араьккхача заявлене тIа.

Вай дог тийша да, вай мехкий халкъаша социализми коммунизми бахьан долаш империалистий агрессивни гIулакхашта духьала, деррига ча дунен тIара машар бахьан цхьана къовсам лоаттабергхиларах.

Корейски новкъосташка дIакхайкадир ший мохк вIашагIтохар духьа корейски халкъо лоаттабу къовсам советски халкъо чIоагIа хьаллоацаш хилар. Вайна хет, американски бIунаш Къулбехьен Кореера арадаьха хила деза аьнна, вай хьаллоац ший даьхе машара наькъаца вIашагIтохар духьа Корейски Халкъа - Демократически Республика правительства хьега къа. Алхха корейски халкъо ше къоастаде йиш йолаши къоастаде дезаши да корейски дош.

Корейски новкъосташца оаха къамаьлаш деча хана цхьан уйлан тIа сецар тхо Азе кхыча районашка, белгала аьлча, Индокитае, империалисташа леладеча агрессивни гIулакхашца дувзаденна хьахиннача керттерча проблемашта.

Советски делегаци Вьетнама Демократически Республикеи Корейски Халкъа - Демократически Республикеи яхара итогаш еш ала мегаргдолаш да, из цига яхаро вай мехкашта юкъера цхьоагIо чIоагIъяра новкъостал даьд аьнна. Вай переговорий лоархIамера результат я вай цхьана яьча заявленешка бакъдаь хьахьекха дола Советски Союзи, Вьетнама Демократически Республикеи, Корейски Халкъа - Демократически Республикеи социалистически лагера мехкашта юкъера вежарашха дола доттагIали кхотадалари лорадара, дегIакхувлара, чIоагIдара шоай деррига низаш тIадахийта, империализмана духьалара бIарчча цхьа фронт чIоагIъе лаьрхIа хилар.

Мукъаба сона вай вьетнамскии корейскии доттагIаша дехарах цар дIайха моаршал а коммунизм хьалъеча керда толамаш дахар ловш баьккха ловца а беррига советски нахага дIабала.

ХьалхагIа аз аьннача тайпара, тхо цига долхача хана шозза сайцар Пекине, цига новкъосташца Мао Цзэ-дунаца, Лю Шао-ци, Чжоу Эньлаяца, Дэн Сяо-пинаца, Ээнь, китайски кхыча кулгалхошца вIашагIдетталуши къамаьлаш деши моттигаш хилар. ВIаши хьаштдолаш йолча проблемашта, къайлагIа хIама доацаш, гуччахьа дагадалар дар из. Оаха дийцар дунен халкъашта юкъерча гIулакхий, дунен коммунистически болама, вай партештеи мехкаштеи юкъерча гIулакхий дешаш.

Уж къамаьлаш деча хана советски делегаце дIайовзийтар Советски Союза Коммунистически партеи Советски правительстваи позици. Тешаме долх вай ленински наькъаца. Из ба коммунизм хьалъяра никъ, империализмана духьала къовсам лоаттабара, революционни болхлойн къамий - кортамукъалени болам хьаллацара, дунен тIом ца хилийтара, тайп - тайпара общественни строяш йола пачхьалкхенаш машаре яхара тIаберзабаь никъ.

Советски Союза Коммунистически парте къьастта боккха лоархIам бу социалистически мехкаш цхьоагIо йолаши вежарий санна вIаши мутIахьеи хилара, царна юкъера партийнии пачхьалкхени бувзамаш дегIаахара. Вай гIерт дунен коммунистически болама юкъера халонаш дIаяха, марксизма - ленинизма, компартей Московски совещаней Декларацеи Заявленеи принципиальни ларда тIа из кхотабе. Из реальни лард я коммунистически болама ерригa отрядаш кхотаяра.

Пекине переговораш еча хана иштта дийцар Советски Союзаи Китайнеи юкъера экономически культурнии бувзамаш дегIакхувларах дола дуккха дешаш а. Уж дешаш практически кхоачашдар вай мехкашта боккха лоархIам болаш хургдар.

Вай пайдана лоархI китайски кулгалхошца вIашагIкхеташи къамаьлаш деши хинна моттигаш. Цар новкъостал дир вай гIулакхаш дIахо дегIадахкара торонаш йовзара.

Кхетадеш да, дунен халкъашта юкъерча коммунистически боламе этта халонаши барт вIашагIа ца кхеташ дола гIулакхаши дага ма дехинге а дIадаха йиш ца хилар. Вай кхетаду, белгаларча мехкаш исторически дегIаахара башхалонашца, дегIаахар тайп-тайпарча этапашка ший тайпара хиларца ювзаенна йола хетарашкара башхалонаш а йолаш хилар. Теркал ца е йиш яц хIара мехка хьдда исторически хьалашкара, къамий шоай тайпарча гIулакхашкара, къамий оамалашкара хьайоагIаш йола уж башхалонаш.

Цхьабакъда, марксизма-ленинизма низ сенах латт аьлча, из латт, ужжамо башхалонаши ужжамо шоай тайпара гIулакхаши дунен коммунистически болама юкъара декхараш къоастадара новкъарле еш ца хилара совгIа, социалистически империализма сийлахь - йоккхача принципашка органически цхьана тардеш хиларах. Вай парте массаза а лергIа къовсам лоатта а баьб, лоатта а бу вайна еза йола социалистически интернационализма принципаш чакхъяхар духьа.

Вай интернациональни декхар — ерригача коммунистически партей, дерригача революционни низий декхар — цхьан мугIаре вIашагIкхетар, цхьоагIо йолаш гIулакхаш чакхдоахилга чIоагIа леладар, машареи социальни прогрессеи гIулакх вIаши дага а доалаш хьаллоаттадар. Цхьанне а шеко хила йиш яц, империалистически кхерама духьала социалистически пачхьалкхенаш шоайла цхьоагIо йолаши мутIахьеи хиларах. Империалистически агрессораша шоай кхерамзленна духьал даьха моллагIа а гIулакхаш юхатоха йиш йолаш реальни средстваш я царга.

ДIахо а долла хIама дерга Советски Союзо, аьлар нов. Косыгина юххера ший къамаьл чакхдоалаш, социалистически мехкий цхьоагIо чIоагIъяра. Цу цхьан ханна моллагIча кхыча мехка е къаманна духьала ерзаяь яц вай политика. Дунен тIарча дерригача халкъашца цхьана — цу даькъе Америка ВIашагIкхийттача Штатий, Англе, Франце, кхыча мехкий халкъашца а — вай кийча да дунен халкъашта юкъера кхохкам кIаьдбар духьа, массане а герз дIадаккхара тIехьа, халкъий машари кхерамзлеи бахьан долаш дIахо а къовсам лоаттабе. Адамлен машареи социальни прогрессеи наькъа тIара деррига кхерамаш, еррига духьаленаш дIаяхар духьа кхотадала деза машар безаш дола лаьттан тIара низаш. Машар чIоагIбаро Iалашдергда вай советски халкъ тIадодаш дола, коммунизм хьалъяра сийлахь-доккха гIулакх чакхдаккхара эша арахьара хьалаш, доккхача даькъе новкъостал дергда дерригача адамий социальни прогресса.

(ТАСС).

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР КОЛХОЗХОЙИ СОВХОЗИЙ БОЛХЛОЙИ, ЮРТА БОАХАМА СПЕЦИАЛИСТИЙИ БЕРРИГАЧА БОЛХЛОЙИ 1965 ШЕРАРА

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

Шортта юртбоахама продукташ яха аьнна КПСС XXII-ча съездо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеш Нохч-ГIалгIай АССР дуккхача колхозашеи совхозашеи шоашкара доагIа дакъа лаьцад коммунизма материально-технически база хьалъяра халкъа юкъарча гIулакха юкъе. Планах лерхIаш хинначул дуккха дукхагIа Даьхен амбарашка ялат чутессад Сунженски, Наурски, Шелковской, Ножай-Юрта районий ахархоша. Планах 16,2 эзар тонн мара дохка ца дезача метте пачхьалкхенга 19,5 эзар тонн баьца дааращ дехкача Грозненски района баьца даараш леладераша дика къахьийгар. Баха нах сомех дикагIа Iалашбара гIулакха юкъе шоашкара доагIаш дола дакъа лаьцар сомаш кийчбара план хIама ца эшшаш шозза дукхагIа кхоачашъяьча Шаьла, Ведана районий сомаш лелабераша.

Дулх валовой лаьрхIа дукхагIа а даьккхар, из кийчдара план дикка тIеххоачаш а йир Наьсарен, Наурски, Ведана, Шелковской районий хьайбаш леладеча фермай болхлоша. Дукха къахьегам дIабахийтар фуаш гулдечеи уж кийчдечеи Грозненски района коа тIара оалхазараш леладераша. Планах пачхьалкхенга 11,5 миллион фуъ дохка дезача метта 12,7 миллион фуъ дехкар. Дика толамаш даьха чакхдаьккхар семилетка ялхлагIа шу продукце деррига тайпаш кийчдара план кхоачашъяьча Сунженски района хьайбаш леладераша.

Парте юрта боахама къахьегамхой тIахьийхаб махулла кIезигагIа къахьегами средствaши дIа а йохийташ лаьттан хIара гектара тIара продукци дукхагIа яккхара, лаьтта леладарайи хьайбай боахамаи шерра химизаци юкъейоалаяра, производствана комплексни механизаци яра, Iилманна карагIдаьннараши дикагIа йола опыти юкъейоалаяра. Из деш беррригача балха керте латта деза новаторий, дикагIа йолча технологе опыт производствана чIоагIа юкъейоалаяр. Из керттера да юрта боахама интенсификаци яр тIехь. Парте XXII-ча съезда решенеш кхоачашъяра тIехьа лоаттабеча къовсаме.

Республика колхозашкеи совхозашкеи кIезига бац удобренеех, кхашка дуллача хих, агротехнически зоотехнически приемех нийса пайда а эцаш, кхетаме, лаьтта лелаеча къахьегама доккхий толамаш доахаши цунца вай Даьхен рузкъа дебадеши бола къахьегамхой. Урус-Мартана района «Красноармейский» совхозерча Кагерманов Оалхазар керте латтача коммунистически къахьегама бригадо 1964 шера 458 гектар хулача лаьттан хIара гектара тIара 60 центнер фуалъяьха хьажкIаш яьхар. Ачхой-Мартана района «Лермонтовский» совхозерча Матаев Берса звенон коллективо 200 гектар хулача лаьттара гектара тIара 54,6 центнер фуалъяьха хьажкIаш яьхар, хIаьта цу звенон хIара члено 3641 центнер фуалъяьха хьажкIаш яьхар. Доккхий толамаш даьхар Наьсарен района «Октябра 40 шу» яхача совхозерча Даурбеков Яхьяй звенон коллективо — юккъера лаьрхIача гектара тIара 50,8 центнер фуалъяьха хьажкIаш яьхар, хIаьта хIара механизаторо — 5080 центнер. Шелковской района Ленина цIерахча колхозерча хьажкIаш лелаеча Ситалов Ивана звенон коллективо 200 гектар хулача лаьттара гектара тIара 42,4 центнер фуалъяьха хьажкIаш яьхар. Баьца дааращ кхедеча доккхий толамаш даьхар Сунженски района «Победа» яхача колхоза гектара тIара 1964 шера 297 центнер нарсаш, 224 центнер помидораш, 180 центнер хохаш баьхача Мария Матвеевна Польсковай звенос. Республике шекара свекла дукхагIа яккхара юкъе дикка дакъа лаьцар Шаьла района «Южный» яхача совхозерча гектара тIара 535 центнер шекара свекла яьккхача Бакаева Чаус керте латтачеи 465 центнер яьккхача Хамидова Iайшет керте латтачеи звеноша, кхы дуккхачар.

Тхьамка республике керда культура я, бакъда из хьалкхедеча цхьайолча звеноша доккхий толамаш даьхар 1964 шера. Масала, Шаьла района Куйбышева цIерахча колхозерча Нуруева Чавке звенос планах гектара тIара 10 центнер яккха йоагIача 17,3 центнер тхьамка екъа лист яьккхар.

Доккхий къахьегама толамаш даьхад дуккха болча дикагIча хьайбаш леладераша. Республика доаркашта юкъе хьалхарча моттиге латт Наьсарен района «Назрановский» совхоза хIара Iаттагара 4060 килограмм шура яьккха Барахоева Лемка.

Надтеречни района «Надтеречный» яхача совхозерча доярка Ахмарова Яхас хIара Iаттагара декхарах яккха тIаийцар 2400 килограмм мара йоацача 2978 килограмм шура яьккхар, хIаьта Наурски района «Терский» совхозерча доярка Кандиева Напсата декхарах яккха йийзар 2700 килограмм йолча 3439 килограмм яьккхар. Шелковски района «Красный пахарь» яхача колхозерча доярка Нагуманова Галинас хIара Iаттагара 3381 килограмм яьккхар.

КIезига бац хьалха латта болхлой а, коа тIара оалхазараш, хьакхарчлелаеча боахамашка. Надтеречни района «Минеральный» яхача совхозерча воккхагIа волча жа Iун Шоипов Товсолта бригадо бахкача хIара бIаь жийна тIехьара 131 Iаьхар кхебаьб, хIаьта юккъера лаьрхIача хIара устагIан тIера 4,5 килограмм тха а даьккхад. «Шелковский» яхача племовцесовхозерча сийлен цIи хеза воккхагIа вола жа Iу Социалистически Къахьегама Турпал Эсмухамбетов Наурды керте латтача бригадо хIара бахкача 100 жийна тIехьара 130 Iаьхар кхебаьб.

Грозненски района «Ермоловский» совхозерча птичницас Нина Васильевна Олюнинас хIара яхкача котама тIехьара 171 фуъ гулдаьд, 1 Мая цIерахча колхозерча Анна Васильевна Степановас — 156 фуъ, № 3 йолча сомаши баьца дааращи леладеча совхозерча Файрюза Закировна Зантимировас — 143 фуъ. «Шалинский» совхозерча свинарка Прасковья Федоровна Михайловас 28 керттерча яхкача хьакхарчех хIаранена тIехьара 16 хурск хьалхейир. Иштта дола толамаш даьхад Сунженски района Щеча Эскара цIерахча колхозерча свинарка Раиса Петровна Пархоминас а.

Дика къахьегама масалаш дуккха а доаладе йиш я. Цу дерриганеша а хьахойт республика юрта боахам дегIабоалабара эша торонаши хьалаши хилар. Цудухьа партийни, советски, юртбоахама органий, юрта боахама специалистий, беррригача болхлой тIехьатетта йиш йоаца декхар да Iилманна карагIдаьннараши дикагIа йола опыти шерра юкъейоалаяра тIехьа къовсам лоаттабар. Юрта боахам кхетамца лелабараи мамогга кIезигагIа къахьегами средстваши дIа а йохийташ шортта продукци яккхараи ше болх беш йола производство дика йовза еза хIара болхлочоа.

Лаьттан тIареи хьайбашкареи йоалача тIа-тIа дукхагIа эшача продуктех къахьегамхой бизза Iалашберг болаш дегIаба беза республика юрта боахам.

(ДIахододар 2-ча оагIо тIа).

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР КОЛХОЗХОЙИ СОВХОЗИЙ БОЛХЛОЙИ, ЮРТА БОАХАМА СПЕЦИАЛИСТИЙИ БЕРРИГАЧА БОЛХЛОЙИ 1965 ШЕРАРА

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

(Йистедоалар. Доладур 1-ча оагIо тIа).

Оаха кIоаргга кхетабу кхоачашде дезаш хьалхашка латтача декхарий беррига а лоархIам, уж практически кхоачашдара данза дарг мел доацар а дергда.

Нохч-ГIалгIай АССР колхозхойи совхозий болхлойи, юрта боахама специалисташи беррига болхлойи дIахо йодача хана юрта боахама массе тайпа продукташ дуккхагIа яхара а уж паччахьалкхенга йоххара план йизза кхоачашъяра а тIехьа дерригача халкъо лаьцача социалистически яхьа юкъе а болх, е социалистически декхараш шоашта тIа а эц:

ЛАЬТТА ЛЕЛАДЕЧА

1965 шера колхозашкеи паччахьалкхен боахамашкеи валовой лаьрхIа 26 миллион пунт ялат даккха, баьца дaараш — 75 эзар тонн, шекара свекла — 229 эзар тонн яккха.

Паччахьалкхенга 9 миллион пунт ялат, 55 эзар тонн комсаш, 57 эзар тонн баьца дaараш дохка.

Юккъера лаьрхIача гектара тIара 19 центнер ялат даккха, цунца гурахьа дув ялат — 18, хьажкIаш — 25, шекара свекла — 190, коартолаш — 100, баьца дaараш — 140, сомаш — 45, комсаш — 70, силоса лаьрхIа хьажкIаш хий ца дуллача участкаш тIара — 200—250 центнери хий декхача лаьттара—350—400 центнери яккха.

Юрта боахама культураш дуккхагIа хьувкъийта лерхIаш минеральнии органически удобренеех, гербицидех, баьцовгIаш лорасча кхыча химически средствaех бизза а толашагIа долча тайпара а пайда эцаргба.

Хий декхача лаьттаех пайда дикагIа эцаргба, дукхача колхозашеи совхозашеи хий декхача лаьттан тIа кIезига хьувкъам боаккхаш дола вIаштIехьдоаца гIулакх дIадоаккхаргда. 1965 шера 8 эзар гектар хулача лаьттан тIа кхоачашъергья строительни планировка. Укх шера хий декхача лаьттара цхьан гектара тIа гурахьа дув кIа 35—40 центнер, хьажкIаш 60—70, дуга — 50 центнер йоаккхаргья. Кхашкара балхаш дIадоладалалехьа хIара колхозеи совхозеи оттаергья хий декхача лаьттаех пайда эцара хаьдда йола план, йизза кийчъергья оросительни сеть, мел эшаш бола поливальщикаш кийчберг6а, лакха овсарле йолаш царна къахьегара мел эша хьалаш хулийтаргда.

1965 шера мамогга механизациергья хьажкIаш, шекара свекла, коартолаш, кхыйола культураш хьалкхееш а чуэцаш а деча балхашта. Шин сменах болх бара эшача квалифицированни болча трактористашца Iалашъергья бригадаш, трактористаш юхакийч а бергба, болаш барий квалификаци лакх а ергья, шерагIа йоаржаергья механизаторски всеобуч.

Механизатораш хадданза бригадашта тIачIоагIбаь хургболаш гIулакх дергда, царна эша культурно-бытовой хьалаш хулийтаргда, нийса вIаштIехьбоаккхаргба къахьегам, техниках пайда эцачеи лаьттана обработка ечеи цхьа да ца хилар дIадоаккхаргда. Щенхашта чакхйоаккхаргья классностага хьежжа а техника лораярах а алапи тIатохара порядок, юрта боахама продукташ хьувкъаярахи дукхагIа яхарахи ханнахьа кхы тIа алапи а премеш а лургья.

Ерригача колхозашеи совхозашеи ах пара беш лаьтта оахилга Iалашдергда.

БIаьстан юш йола культураш дика вIаштIехьдаьккха дIайийна яхара укх гаргарча деношка кийчъяь йоаккхаргья машинно-тракторни парк, культураш дIаювча хана машинаша ца совцаш болх бергболаш ремонт чакхъяккхарга хьожаргда, дIадоахаргда цунна юкъера кхоачамбоацараш, хIара боахаме агрегаташта технически гIулакх дика делга вIаштIехьдоаккхаргда. Щен а даь, дIаде мегаргдолча кхоачадергда фу, хIаьта иштта гибриднии сортахи йолча культурай мугIарера а кондиционни доаца а фу. БIаьстанара культураш дIаювргья эгтара дикагIча ханеи лакхача агротехнически боарамеи.

ХЬАЙБАЙ БОАХАМЕ

Беррига низ тIабохийтаргба хьайбай боахам дегIабоалабара. 1965 шера валовой лаьрхIа колхозашкеи совхозашкеи 15 эзар тонн дулх, 81 эзар тонн шура, 23780 центнер тха доаккхаргда, 38 миллион фуъ гулдергда.

Боахамий ерригача категорешкара паччахьалкхенга дулха лаьрхIа дохкаргда 25 эзар тонн хула хьайбаш, 68 эзар тонн шура, 32 миллион фуъ, 27000 центнер тха.

Хьайбаш дебадараи хьайбай продукташ дукхагIа яхараи лаьрхIа хIара 100 Iаттаи хьалха дахкача шинараштен тIехьа 95 Iаса, бахкача 100 жийна тIехьа 100 Iахар, яхкача нана-хьакхийна тIехьа 16 хурск хьалкхеергья.

ХIара фуражни Iаттагара 1790 килограмм шура, цхьан устагIана тIера 4,1 килограмм тха доаккхаргда, яхкача котама тIехьара 122 фуъ гулдергда.

Доахани коа тIара оалхазарашi доажадеш дорстаделга шерра вIаштIехьдоаккхаргда.

Продуктивни хьайбайи коа тIарча оалхазарийи дахкаш дола дерриг тайпаш чIоагIа дебилга, хьайбай боахамера племенной болх тоабелга, доакъара база чIоагIъелга Iалашдергда.

40 эзар гектар кIезигагIа доацача лаьтта ардаш тIа доакъара культураш дIаюргья, къаьстта терко тIайохийтаргья бIаьстани ахкани хьана хьайбаш мошача доакъарца Iалашдара.

ТIехьадуса боахамаш хьалха латтарашца нийсдергда.

Ялат, технически культураш, дулх, шура, кхыйола продукташ дукхагIа яхара тIехьа беш бола беррига болх чакхбоаккхаргба шоаш хьийгача къих хьахулачунца болхлой материальни безам хилара принцип а лелаеш. Алапи далара система тоаеш эргайоаккхаргья, яьккхача продукце дукхалгеи дикалгеи хьежжа хургIолаш оттаергья из.

* * *

Доккхий а бехктокхаме а декхараш тIаэцаш, Нохч-ГIалгIайчен юртбоахама къахьегамхоша юртара беррига болхлой тIахьех социалистически яхь, коммунистически къахьегама тIехьара болам, ялат, дулх, шура, кхыйола продукташ дукхагIа яхара а кийчъяра а тIехьара, лаьтта леладареи хьайбай боахамеи дерригача доакъошта интенсификаци яра, семилетка тIеххьарча шерах юрта боахама беррига доакъош лакхдара шу дара тIехьара къовсам шерра боаржабара.

ДIахо хьоргья вай вежарашха йолча республикай — Дагестана, Къилбаседа-ХIирийчен, Украински Херсонски области юрта боахама къахьегамхошцара социалистически яхь.

Оаха КПСС ЦК-ана тешам лу юртбоахама производство чеххка дегIайоалаяра, социалистически декхараш толамца а дизза а кхоачашдара тхоай беррига низи тхоашта ховри дIалургхиларах, цунца вай мехка коммунизм хьалъяра гIулакха юкъе дакъа лоацаргхиларах.

Сенна тIехьа къовсам лоаттабу республика районий къахьегамхоша 1965 шера:

ГРОЗНЕНСКИ РАЙОН

Дерригача лаьттара фийг бола ялат гектара тIара лоархIаш 20 центнер яккха, цунца гурахьа дув кIа — 20, хьажкIаш — 25, ялата-бобови культураш — 18, баьца дaараш — 170, коартолаш — 90, сомаш — 48, комсаш — 40, шекара свекла — 200, силоса лаьрхIа хьажкIаш — хий ца декхача лаьттара 200 — 250, хий декхачара 350—400 центнер яккха.

Валовой лаьрхIа 93,6 эзар тоннага кхоачаш ялат, 24,0 эзар тонн баьца дaараш, 1,1 эзар тонн коартолаш, 3,1 эзар тонн сомаш, 1000 тонн комсаш яха. Паччахьалкхенга 29,2 эзар тонн ялат, 19,5 эзар тонн баьца дaараш, 500 тонн коартолаш, 800 тонн комсаш йохка.

100 эзар тонн моттигера удобренеш кийч а яь, кхай тIа яхка.

1966 шера 1 январе доахан 35,1 эзар бежан, царца дахка доахан 13,4 эзар, хьалха дахка шинараш — 2,6 эзар, шу даьнна шинараш — 3,8 эзар, хьакхарч 32 эзар, царца яхка нана-хьакхарч — 1,4 эзар, хьалхара яхка хьакхарч — 1,7 эзар, жа 28,0 эзар, царца дахка жа 18,6 эзар, кхийна коа тIара оалхазараш 209 эзар, царца фуаш деш 175 эзар а хулийташ дебаде.

ХIара Iаттагара 2000 килограмм шура, хIара устагIангара 4 килограмм тха даккха, котама тIехьара 125 фуъ гулде.

Валовой лаьрхIа 23,9 эзар тонн шура, 3,3 эзар тонн дулх, 105 тонн тха даккха, 18,6 миллион фуаш гулде. Боахамий ерригача категорешкара паччахьалкхенга дулха лаьрхIа 5,3 эзар тонн хьайбаш дохка, 19,3 эзар тонн шура, 14,2 миллион фуъ, 180 тонн тха дохка. 70 эзар тонн гIожа доакъар кийчде, цунца 27 эзар тонн йол а йолаш, 167 эзар тонн силос, 42,1 эзар тонн ялат-фуъ кийчбе.

СУНЖЕНСКИ РАЙОН

Дерригача лаьттара гектара тIара лерхIаш 22 центнер ялат даккха, цунца гурахьа дув кIа — 21, хьажкIаш — 32, ялата-бобови культураш — 19, баьца дaараш — 135, коартолаш — 100, сомаш — 70, комсаш — 50, силоса лаьрхIа йола хьажкIаш хий ца декхача лаьттара — 200—250, хий декхачара — 350—400 центнер яккха.

Валовой лаьрхIа 65,3 эзар тонн ялат, 32,0 эзар тонн баьца дaараш, 8,4 эзар тонн коартолаш, 8,3 эзар тонн гидуаргаш, 5,1 эзар тонн сомаш, 1,3 эзар тонн комсаш яха.

22 эзар тонн ялат, 23,5 эзар тонн баьца дaараш, 2,0 эзар тонн коартолаш, 7,3 эзар тонн гидуаргаш, 3,1 эзар тонн сомаш, 0,6 эзар тонн комсаш паччахьалкхенга йохка. 110 эзар тонн моттигера удобренеш кийч а яь, кхай тIа яхка.

1966 шера 1 январе доахан 25,3 эзар бежан, царца дахка доахан — 8,0 эзар етт, хьакхарч 17 эзар, царца яхка нана-хьакха 1,0 эзар, хьалха яхка хьакхарч — 1,6 эзар, жа 48,0 эзар, царца дахка жа 23 эзар, 100 эзар кхийна коа тIара оалхазар, царца 80,5 эзар фуаш дераш хилийта.

ХIара Iаттагара 1900 килограмм шура, хIара устагIанна тIера 3,5 килограмм тха даккха, хIара яхкача котама тIехьара 120 фуъ гулде.

Валовой лаьрхIа 14,0 эзар тонн шура, 2,1 эзар тонн дулх, 141 тонн тха даккха 7271 эзар фуъ гулде.

Боахамий ерригача категорешкара паччахьалкхенга дулха лаьрхIа 2,6 эзар тонн хьайбаш, 11,3 эзар тонн шура, 5300 эзар фуъ, 160 тонн тха дохка.

41,8 эзар тонн гIожа доакъар, цунца 12,3 эзар тонн йол, 173 эзар тонн силос, 13 эзар тонн ялат-фуъ кийчбе.

НАЬСАРЕН РАЙОН

Дерригача лаьттара гектара тIара лоархIаш 19,4 центнер ялата культураш яха, цунца гурахьа дийна кIа — 16 центнер, хьажкIаш — 35, ялата-бобови культураш — 12 баьца дaараш — 60, коартолаш — 90, шекара свекла — 185, силоса лаьрхIа хьажкIаш хий ца декхача лаьттара — 200—250, хий декхачара — 350—400 центнер яккха.

Валовой лаьрхIа ялат 30,0 эзар тонн, шекара свекла — 25,8 эзар тонн, коартолаш — 8,4 эзар тонн яха.

16 эзар тонн ялат, 1050 тонн баьца дaараш, 3,4 эзар тонн коартолаш, 25 эзар тонн шекара свекла, 2,2 эзар тонн гидуаргаш паччахьалкхенга йохка, 30 эзар тонн моттигера удобренеш кийч а яь, кхашка яхка.

1966 шера 1 январе доахан 8,6 эзар бежан, царца 3,3 эзар бахка етт, 3,8 эзар хьакха, царца 250 яхка нана-хьакха, 300 хьалхара яхка хьакха, 14,0 эзар устагIа, царца 7,3 эзар бахка жий хилийта.

ХIара Iаттагара лаьрхIа 1510 килограмм шура, цхьан устагIанна тIера 2,8 килограмм тха даккха.

Валовой лаьрхIа 3,9 эзар тонн шура, 0,4 эзар тонн дулх, 26,5 тонн тха даккха.

Боахамий ерригача категорешкара паччахьалкхенга 0,8 тонн дулх, 3,3 эзар тонн шура, 44 тонн тха даккха, 320 эзар фуъ гулде.

15 эзар тонн гIожа доакъар, цунца 4,7 тонн йол, 58 эзар тонн силос, 9 эзар тонн ялат-фуъ кийчбе.

УРУС-МАРТАНА РАЙОН

Дерригача лаьттара гектара тIара лоархIаш ялата культураш — 21,9, цунца гурахьа дув кIа — 21,7, хьажкIаш — 28,3 ялата-бобови культураш — 18,2, баьца дaараш — 120, сомаш — 35, комсаш — 50, шекара свекла — 197, силоса лаьрхIа хьажкIаш хий ца декхача лаьттара — 200—250, хий декхачара — 350—400 центнер яккха.

Валовой лаьрхIа 26 эзар тонн ялат, 1,0 эзар тонн баьца дaараш, 44,3 эзар тонн шекара свекла яккха.

8,3 эзар тонн ялат, 0,7 эзар тонн баьца дaараш, 41,9 эзар тонн шекара свекла паччахьалкхенга йохка. 40 эзар тонн моттигера удобренеш кийч а яь, кхай тIа яхка.

1966 шера 1 январе доахан 9,6 эзар бежан, царца 3,7 эзар етт, 13,0 эзар хьакха, царца 1 эзар яхка нана-хьакха, хьалха яхка хьакхарч — 1,0 эзар, 25 эзар кхийна коа тIара оалхазар, царех дахкараш 22 эзар хилийта. ХIара Iаттагара 1600 килограмм шура яккха, яхкача котама тIехьара 105 фуъ гулде.

Валовой лаьрхIа 5,5 эзар тонн шура, 0,9 эзар тонн дулх даккха, 2000 эзар фуъ гулде.

Боахамий ерригача категорешкара паччахьалкхенга 1,4 эзар тонн дулх, 4,2 эзар тонн шура, 1430 эзар фуъ, 20 тонн тха дохка. 16,5 эзар тонн гIожа доакъар, цунца 8,6 эзар тонн йол, 50,5 эзар тонн силос, 13,0 эзар тонн ялат-фуъ кийчбе.

ШАЬЛА РАЙОН

Дерригача лаьттара гектара тIара лоархIаш 19,5 центнер фийг бола культураш яха, цунца гурахьа дув кIа — 20, хьажкIаш — 30, ялата-бобови культураш — 16,5, баьца дaараш — 100, сомаш — 32, шекара свекла — 200, гидуаргаш — 13,5, силоса лаьрхIа хьажкIаш хий ца декхача лаьттара — 200—250, хий декхачара — 350—400 центнер яккха.

Валовой лаьрхIа 33,8 эзар тонн ялат, 0,9 эзар тонн баьца дaараш, 77,2 эзар тонн шекара свекла, 0,3 эзар тонн сомаш, 100 тонн комсаш яха.

13,8 эзар тонн ялат, 0,8 эзар тонн баьца дaараш, 73,5 эзар тонн шекара свекла паччахьалкхенга йохка. 41 эзар тонн моттигера удобренеш кийч а яь, кхай тIа яхка.

1966 шера 1 январе доахан 12,2 эзар бежан, царца 4,2 эзар етт, 0,5 эзар юххьанца дахка шинар, 2,5 эзар шу даьнна шинар, 6,6 эзар хьакха, царца 315 яхка нана-хьакха, 520 юххьанца яхка хьакха, 30 эзар кхийна коа тIара оалхазар, царца 25 эзар фуаш дераш хилийта. ХIара Iаттагара 1550 килограмм шура яккха, яхкача коатама тIехьара 135 фуъ гулде.

Валовой лаьрхIа 6 эзар тонн шура, 0,8 эзар тонн дулх даккха, 3000 эзар фуъ гулде.

Боахамий ерригача категорешкара паччахьалкхенга дулха лаьрхIа 1,3 эзар тонн хьайбаш, 6,5 эзар тонн шура, 2500 эзар фуъ, 39 тонн тха дохка.

16 эзар тонн гIожа доакъар, цунна 7,0 эзар тонн йол, 46,3 эзар тонн ялат-фуъ кийчбе.

НАУРСКИ РАЙОН

ДIадийнача дерригача лаьттах хIара гектара тIара лоархIаш укх боараме хьувкъамаш даха: фийг бола культураш — 14,6 центнер, цу даькъе гурахьа дув кIа — 14,6 центнер, хьажкIаш — 26,3 центнер ялата бобови культураш — гектара тIара 14,3 центнер, баьца дaараш — 125 центнер, коартолаш 85 центнер, комсаш — 55 центнер, шекара свекла — 200 центнер, гидуаргаш—8,3 центнер, силоса дIайийна хьажкIаш хий декхаш доацача лаьтта — 200—250 центнери хий декхача лаьтта— 350—400 центнери.

Беррига чудахьаш дола ялат 28 эзар тоннага дIакхоачаде, баьца дaараш — 2,5 эзар тоннага, коартолаш — 1,8 эзар тоннага, гидуаргаш —0,3 эзар тоннага, комсаш — 48,0 эзар тоннага.

Паччахьалкхенга 6,8 эзар тонн ялат дохка, баьца дaараш — 655 тонн, гидуаргаш — 100 тонн, комсаш — 48 эзар тонн. 40,0 эзар тонн моттигера удобренеш кийчъе а лаьттанга дIакхачийта а.

1966-ча шера 1-ча январе долаш дола хьайбаш укх боарамга дIакхоачаде: беррига божа — 8,4 эзарнега, цу даькъе доахан — 2,9 эзарнега, дахканза дола шинараш — 535-нега, шерал тIехдаьнна Iаьсий—1,2 эзарнега, хьакхарч — 5,6 эзарнега, цу даькъе керттера нана-хьакхарч — 325-негеи духхьашха цкъара яхка хьакхарч — 425-негеи, жа — 150 эзарнега, цу даькъе дахка жа 64,4 эзарнега, хинна даьнна оалхазараш—27,4 эзарнега, цу даькъе фуаш деш дараш — 22,8 эзарнега. ХIара Iаттагара 2178 килограмм шура яккха, яхкаш йолча котама тIехьара 103 фуъ гулде, цхьан устагIанна тIера 4,6 килограмм тха даккха.

Ерригa йоаккхаш йола шура 6,2 эзар тонн, дулх 1,9 эзар тонн, гулдеш дола фуаш 2346 эзар, тха 609 тонн хилийта.

Массе категорех долча боахамашка гIолла паччахьалкхенга дийна доллашехьа хьайбаш озаш 2,6 эзар тонн дулх, 4,3 эзар тонн шура, 1916 эзар фуъ, 675 тонн тха дохка.

47 эзар тонн гIожа доакъар кийчде, цу даькъе йол — 28 эзар тонн, силос — 119,0 эзар тонн, ялата-фураж — 11,9 эзар тонн.

ШЕЛКОВСКИ РАЙОН

ДIадийнача дерригача лаьттах хIара гектара тIара лоархIаш укх боараме хьувкъамаш даха: фийг бола культураш — 19 центнер, цу даькъе гурахьа дув кIа — 17,2 центнер, хьажкIаш — 35 центнер, ялата-бобови культураш — 13 центнер гектара тIара, баьца дaараш — 100 центнер, коартолаш — 75 центнер, комсаш—90 центнер, шекара свекла — 190 центнер, силоса дIайийна хьажкIаш хий декхаш доацача лаьтта — 200—250 центнери хий декхача лаьтта — 350—400 центнери.

Деррига чудахьаш дола ялат 29,6 эзар тоннага дIакхоачаде, баьца дaараш — 1.2 эзар тоннага, коартолаш, — 1,3 эзар тоннага, комсаш — 6,5 эзар тоннага.

Паччахьалкхенга 5,7 эзар тонн ялат дохка, баьца дaараш — 650 тонн, комсаш — 4 эзар тонн.

34,0 эзар тонн моттигера удобренеш кийчъе а лаьттанга дIакхачийта а.

1966-ча шера 1-ча январе долаш дола хьайбаш укх боарамга дIакхоачаде: беррига божа — 9,0 эзарнега, цу даькъе доахан — 2,7 эзарнега, хьакхарч — 2,0 эзарнега, цу даькъе керттера нана-хьакхарч — 70-нега, жа — 250 эзарнега, цу даькъе дахкаш дола жа — 125 эзарнега, хинна даьнна оалхазараш — 40 эзарнега, цу даькъе фуаш деш дараш — 35 эзарнега. ХIара Iаттагара 2250 килограмм шура яккха, яхкаш йолча котама тIехьара 120 фуъ гулде, цхьан устагIанна тIера 4,8 килограмм тха даккха.

Еррига йоаккхаш йола шура 5,6 эзар тонн, дулх — 2,3 эзар тонн, гулдеш дола фуаш 3700 эзар, тха 1260 тонн хилийта.

Массе категорех долча боахамашка гIолла паччахьалкхенга дийна доллашехьа хьайбаш озаш 3,55 эзар тонн дулх, 5,0 эзар тонн шура, 2700 эзар фуъ, 1,3 эзар тонн тха дохка.

45 эзар тонн гIожа доакъар кийчде, цу даькъе йол — 26,5 эзар тонн, силос — 113 эзар тонн, ялата-фураж — 20 эзар тонн.

АЧХОЙ-МАРТАНА РАЙОН

ДIадийнача дерригача лаьттах хIара гектара тIара лоархIаш укх боараме хьувкъамаш даха: фийг бола культураш — 19,8 центнер, цу даькъе гурахьа дув кIа — 18,9 центнер, хьажкIаш — гектара тIара — 27,2 центнер, ялата-бобови культураш — 15,3 центнер, баьца дaараш — 115 центнер, сомаш — 35 центнер, комсаш — 40 центнер, шекара свекла — 198 центнер, силоса дIайийна хьажкIаш хий декхаш доацача лаьтта — 200—250 центнери хий декхача лаьтта — 350—400 центнери.

Деррига чудахьаш дола ялат 18,6 эзар тоннага дIакхоачаде, баьца дaараш — 2,7 эзар тоннага, сомаш 1,3 эзар тоннага, комсаш — 1652 тоннага. Паччахьалкхенга 8,7 эзар тонн ялат дохка, баьца дaараш — 1860 тонн, шекара свекла — 26,6 эзар тонн, комсаш — 1600 тонн.

26,8 эзар тонн моттигера удобренеш кийчъе а лаьттанга дIакхачийта а.

1966-ча шера 1-ча январе долаш дола хьайбаш укх боарамга дIакхоачаде: беррига божа — 6,8 эзарнега, цу даькъе доахан — 2,4 эзарнега, хьакхарч — 4,0 эзарнега, цу даькъе керттера нана-хьакхарч — 0,4 эзарнега, жа — 12,5 эзарнега, цу даькъе дахкаш дола жа — 6,1 эзарнега, хинна даьнна оалхазараш — 25 эзарнега, царех фуаш деш дараш — 22,5 эзарнега.

ХIара Iаттагара 1800 килограмм шура яккха, яхкаш йолча котама тIехьара 110 фуъ гулде, цхьан устагIанна тIера 2,8 килограмм тха даккха.

Еррига йоаккхаш йола шура 4,0 эзар тонн, дулх — 0,5 эзар тонн, гулдеш дола фуаш — 800 эзар, жена тIера доаккха тха — 12,2 тонн хилийта. Массе категорех долча боахамашка гIолла паччахьалкхенга дийна доллашехьа хьайбаш озаш 0,9 эзар тонн дулх, 3,5 эзар тонн шура, 1150 эзар фуъ, 35,5 тонн тха дохка. 14,8 эзар тонн гIожа доакъар кийчде, цу даькъе йол—8,2 эзар тонн,— силос — 37,3 эзар тонн, ялата-фураж — 6,2 эзар тонн.

НАДТЕРЕЧНИ РАЙОН

ДIадийнача дерригача лаьттах хIара гектара тIара лоархIаш укх боараме хьувкъамаш даха: фийг бола культураш — 15,7 центнер, цу даькъе гурахьа дув кIа — 17,4 центнер, хьажкIаш — 16,7 центнер, ялата-бобови культураш — 17,1 центнер, баьца дaараш — 110 центнер, коартолаш — 84 центнер, силоса дIайийна хьажкIаш хий декхаш доацача лаьтта — 200—250 центнери хий декхача лаьтта — 350—400 центнери.

Деррига чудахьаш дола ялат 34,2 эзар тоннага дIакхоачаде, баьца дaараш — 0,6 эзар тоннага, коартолаш — 15 эзар тоннага, гидуаргаш — 0,8 эзар тоннага, сомаш — 0,2 эзар тоннага.

Паччахьалкхенга 18,4 эзар тонн ялат дохка, гидуаргаш — 520 тонн. 21,4 эзар тонн моттигера удобренеш кийчъе а лаьттанга дIакхачийта а.

1966-ча шера 1-ча январе долаш дола хьайбаш укх боарамга дIакхоачаде: беррига божа — 5,4 эзарнега, цу даькъе доахан — 2,2 эзарнега, дахканза дола шинараш — 0,4 эзарнега, шерал тIехдаьнна Iаьсий—0,5 эзарнега, хьакхарч — 3,3 эзарнега, цу даькъе керттера нана-хьакхарч—0,2 эзарнегеи духхьашха цкъара яхка хьакхарч — 0,2 эзарнегеи, жа—23,0 эзарнега, цу даькъе дахкаш дола жа — 12,5 эзарнега.

ХIара Iаттагара 1562 килограмм шура яккха, цхьан устагIанна тIера 3,9 килограмм тха даккха.

Еррига йоаккхаш йола шура 3,5 эзар тонн, дулх — 0,9 эзар тонн, жена тIера доаккха тха 57 тонн хилийта.

Массе категорех долча боахамашка гIолла паччахьалкхенга дийна доллашехьа хьайбаш озаш 0,9 эзар тонн дулх, 3,2 эзар тонн шура, 370 эзар фуъ, 101 тонн тха дохка, 26,8 эзар тонн гIожа доакъар кийчде, цу даькъе йол — 8,9 эзар тонн, силос — 38,1 эзар тонн, ялата-фураж — 4,7 эзар тонн.

ГУДЕРМЕСА РАЙОН

ДIадийнача дерригача лаьттах хIара гектара тIара лоархIаш укх боараме хьувкъамаш даха: фийг бола культураш — 19 центнер, цу даькъе гурахьа дув кIа — 18 центнер, хьажкIаш — 25 центнер, ялата-бобови культураш—15 центнер, баьца дaараш — 100 центнер, гидуаргаш — 11,2 центнер, шекара свекла — 205 центнер, силоса дIайийна хьажкIаш хий декхаш доацача лаьтта — 200—250 центнер, хий декхача лаьтта — 350 — 400 центнери.

Деррига чудахьаш дола ялат 21,6 эзар тоннага дIакхоачаде, шекара свекла — 31 эзар тоннага.

Паччахьалкхенга 7,5 эзар тонн ялат дохка, шекара свекла — 30 эзар тонн, 20 эзар тонн моттигера удобренеш кийчъе а лаьттанга дIакхачийта а.

1966-ча шера 1-ча январе долаш дола хьайбаш укх боарамга дIакхоачаде: беррига божа — 8,2 эзарнега, цу даькъе доахан — 2,7 эзарнега, дахканза дола шинараш — 500-нега, шерал тIехдаьнна Iаьсий — 1,5 эзарнега, хьакхарч — 8,2 эзарнега, цу даькъе керттера нана-хьакхарч—100-нега, духхьашха цкъара яхка хьакхарч — 600-нега, хинна даьнна оалхазараш — 8,0 эзарнега, цу даькъе фуаш деш дараш — 5,5 эзарнега.

ХIара Iаттагара 1600 килограмм шура яккха.

Еррига йоаккхаш йола шура 3,9 эзар тонн, дулх — 1050 тонн, гулдеш дола фуаш 190 эзар хилийта.

Массе категорех долча боахамашка гIолла паччахьалкхенга дийна доллашехьа хьайбаш озаш 1,2 эзар тонн дулх дохка, шура 3,8 эзар тонн, фуаш 560 эзар, тха — 25 тонн.

12 эзар тонн гIожа доакъар кийчде, цу даькъе йол — 4 эзар тонн, силос — 40 эзар тонн, ялата-фураж — 4 эзар тонн.

МАЛГIАБИКА РАЙОН

ДIадийнача дерригача лаьттах хIара гектара тIара лоархIаш укх боараме хьувкъамаш даха: фийг бола культураш — 17,7 центнер, цу даькъе гурахьа дув кIа — 16,9 центнер, хьажкIаш — 25 центнер, ялата-бобови культураш — 11 центнер, баьца дaараш — 85 центнер, коартолаш — 80 центнер, шекара свекла — 160 центнер, силоса дIайийна хьажкIаш хий декхаш доацача лаьтта — 200—250 центнери хий декхача лаьтта — 350—400 центнери.

Деррига чудахьаш дола ялат 22,6 эзар тоннага дIакхоачаде, баьца дaараш — 0,6 эзар тоннага, шекара свекла — 8,8 эзар тоннага, гидуаргаш — 3,5 эзар тоннага.

Паччахьалкхенга 11,1 эзар тонн ялат дохка, баьца дaараш — 0,5 эзар тонн, шекара свекла — 8,5 эзар тонн, гидуаргаш — 2,8 эзар тонн.

12 эзар тонн моттигера удобренеш кийчъе а лаьттанга дIакхачийта а.

1966-ча шера 1-ча январе долаш дола хьайбаш укх боарамга дIакхоачаде: беррига божа — 4,7 эзарнега, цу даькъе доахан — 1,7 эзарнега, хьакхарч — 8,6 эзарнега, цу даькъе керттера нана-хьакхарч — 0,6 эзарнегеи духхьашха цкъара яхка хьакхарч—0,8 эзарнегеи, жа—20 эзарнега, цу даькъе дахкаш дола жа 9,3 эзарнега, хинна даьнна оалхазараш — 5,5 эзарнега, цу даькъе фуаш деш дараш — 5,0 эзарнега. ХIара Iаттагара 1600 килограмм шура яккха, цхьан устагIанна тIера 3,0 килограмм тха даккха.

Еррига йоаккхаш йола шура 2,8 эзар тонн, дулх — 0,5 эзар тонн, гулдеш дола фуаш — 390 эзар, жена тIера доаккха тха — 52,5 тонн хилийта.

Массе категорех долча боахамашка гIолла паччахьалкхенга дийна доллашехьа хьайбаш озаш 0,8 эзар тонн дулх дохка, шура — 2,1 эзар тонн, фуаш 520 эзар, тха — 90 тонн. 15,0 эзар тонн гIожа доакъар кийчде, цу даькъе йол — 6,7 эзар тонн, силос — 46,4 эзар тонн, ялата-фураж—7,7 эзар тонн.

НОЖАЙ-ЮРТА РАЙОН

ДIадийнача дерригача лаьттах хIара гектара тIара лоархIаш укх боараме хьувкъамаш даха: фийг бола культураш — 12,3 центнер, цу даькъе гурахьа дув кIа — 12 центнер, хьажкIаш — 13 центнер, ялата-бобови культураш — 11 центнер, саьмарсаьхк — 40 центнер, коартолаш—80 центнер, шекара свекла—150 центнер, гидуаргаш — 11 центнер, силоса дIайийна хьажкIаш — 200—250 центнер.

Деррига чудахьаш дола ялат 6,0 эзар тоннага дIакхоачаде, баьца дaараш — 0,3 эзар тоннага, коартолаш — 0,7 эзар тоннага.

Паччахьалкхенга 550 тонн ялат дохка, гидуаргаш — 300 тонн, шекара свекла — 350 тонн, коартолаш — 250 тонн. 16 эзар тонн моттигера удобренеш кийчъе а лаьттанга дIакхачийта а.

1966-ча шера 1-ча январе долаш дола хьайбаш укх боарамга дIакхоачаде: беррига божа — 6,5 эзарнега, цу даькъе доахан — 1,9 эзарнега, жа — 2,0 эзарнега. ХIара Iаттагара 900 килограмм шура яккха.

Еррига йоаккхаш йола шура 248 тонн, дулх — 168 тонн хилийта.

Массе категорех долча боахамашка гIолла паччахьалкхенга дийна доллашехьа хьайбаш озаш 600 тонн дулх дохка, шура — 415 тонн, фуаш — 470 эзар, тха — 18 тонн.

13 эзар тонн гIожа доакъар кийчде. Цу даькъе йол — 9,0 эзар тонн, силос — 12,0 эзар тонн, ялата-фураж — 1,5 эзар тонн.

ВЕДАНА РАЙОН

ДIадийнача дерригача лаьттах хIара гектара тIара лоархIаш укх боараме хьувкъамаш даха: фийг бола культураш — 16,5 центнер, цу даькъе гурахьа дув кIа — 15 центнер, хьажкIаш — 16 центнер, баьца дaараш — 70 центнер, коартолаш— 70 центнер, сомаш — 25 центнер.

Деррига чудахьаш дола ялат 3,9 эзар тоннага дIакхоачаде, баьца дaараш — 273 тоннага, коартолаш — 721 тоннага, сомаш — 460 тоннага.

Паччахьалкхенга 100 тонн ялат дохка, коартолаш — 400 тонн.

1000 тонн моттигера удобренеш кийчъе а лаьттанга дIакхачийта а.

1966-ча шера 1-ча январе долаш дола хьайбаш укх боарамга дIакхоачаде: беррига божа — 3,7 эзарнега, цу даькъе доахан — 1,2 эзарнега, жа — 13,0 эзарнега, цу даькъе дахкаш дола жа—7,4 эзарнега. ХIара Iаттагара 1100 килограмм шура яккха, цхьан устагIанна тIера 2,0 килограмм тха даккха.

Еррига йоаккхаш йола шура 990 тонн, дулх — 236 тонн, жена тIера доаккха тха — 23 тонн хилийта.

Массе категорех долча боахамашка гIолла паччахьалкхенга дийна доллашехьа а хьайбаш озаш 430 тонн дулх дохка, шура — 750 тонн, фуаш — 300 эзар, тха — 33 тонн.

8,8 эзар тонн гIожа доакъар кийчде, цу даькъе йол — 7,2 эзар тонн, силос — 5,5 эзар тонн.

СОВЕТСКИ РАЙОН

ДIадийнача дерригача лаьттах хIара гектара тIара лоархIаш укх боараме хьувкъамаш даха: фийг бола культураш — 18 центнер, цу даькъе гурахьа дув кIа — 16 центнер, хьажкIаш — 20 центнер, ялата-бобови культураш — 22 центнер, саьмарсаьхк—45 центнер, коартолаш— 65 центнер, сомаш — 25 центнер.

Деррига чудахьаш дола ялат 2,6 эзар тоннага дIакхоачаде, баьца дaараш — 148 тоннага, коартолаш— 910 тоннага, сомаш — 38 тоннага. Паччахьалкхенга 100 тонн ялат дохка, коартолаш — 400 тонн.

1966-ча шера 1-ча январе долаш дола хьайбаш укх боарамга дIакхоачаде: беррига божа — 2,9 эзарнега, цу даькъе доахан — 1,0 эзарнега, жа — 8 эзарнега, цу даькъе дахкаш дола жа — 4,0 эзарнега. ХIара Iаттагара 800 килограмм шура яккха, цхьан устагIанна тIера 1,7 килограмм тха даккха.

Еррига йоаккхаш йола шура 476 тонн, дулх — 96 тонн, жена тIера доаккха тха — 10 тонн хилийта.

Массе категорех долча боахамашка гIолла паччахьалкхенга дийна доллашехьа хьайбаш озаш 470 тонн дулх дохка, шура — 620 тонн, фуаш — 315 эзар, тха — 26 тонн.

10 эзар тонн гIожа доакъар кийчде, цу даькъе йол — 10 эзар тонн, силос—8 эзар тонн, ялата-фураж — 336 тонн.

1965-ча шерара юрта боахама хьакъехьара социалистически декхараш тIаийцад колхозхой, совхозий болхлой юкъарча собранешка, юрта боахама болхлой республикански совещане.

Еррига хIамаш чакх са доагIаш е йиш я. Из тамашийна гIулакх кхоачашдеш ба интроскопе даькъе болх беш бола Iилмахой («интроскопи» яхача деша маIан — «чухнахьара бIаргагу»). Дукха ха йоаццаш вIашагIъеллай интроскопе Iилматохкама институт. Цун лабораторешка чакх са ца доагIача хIамай чухнахье хьагойтаргйолча приборий Iилман ларди конструкции Iомаеш хургба тохкамбераш.

Дуккхача а зIанараша инфраце, рентгеновски, гаммадакъилгаш, нейтронаш — моллагIча хIамасх чакх а ювлаш, уж хIамаш «чакх са доагIаш» ю. Къаьстта йолча приборашца уж зIанараш оптически бIаргагуш е йиш я.

Интроскопе новкъостал дергда чакх са ца доагIа хIамаш кIоаргга йовза. Тамашийнача «бIарго» биохимически процессаш бIарга гургйолаш хилийта а дийнача клетка чу хьажа а йиш хулийтаргья. ХIанз рентгеноскопе IиндоргIа хьисапе хьагойташ дар санна дийнача организмай чухьарча органаша беча балха къаьга дола сурт бIаргагургда лораштa экрана тIара.

Геофизикашка торо хургья лаьтта сенах латт бокъонца бIарга а гуш довза, геологашка.— лаьттанна кIалхара ганзаш сихагIа хьалаха. Интроскопе торо хулийтаргья лоаладеча, кепашка доттача, обработка еча хана металлага хьежа, химикий йиш хургья технологически процесса чоалханерча реакцена тIахьожам лоаттабе.

Специалисташ пластически массашка, Iоакъа пластикашка, керамика чу хьожалургба цу «искусственни бIаргаца».

СУРТА ТIА: группа кулгалхо И. В. Сиприков дукха каналаш долча мультидии яхача усилителa тохкам беш ва.

С. ПРЕОБРАЖЕНСКЕ сурт. ТАСС фотохроника.

ДОШ ДЕННАД, КХОАЧАШДЕРГДА!

Укх деношка промышленностен юртбоахамен хьалха латтача республикерча комсомольцийн кагирхойн «къахьегама цІей» яха совещани хилар город Грозне, М. Ю. Лермонтова цІерахча драматически театре. Цига дувца оттадаьдар дІадахача шера тІанйца хинна социалистически деккараш мишта кхоачашдаьд, хІьэта 1965-ча шера хьалхашка латта декхараш малагІаш да яха дош. Цу дешах лаьца доклад йир ВЛКСМ Нохч-ГІалгІай обкома хьалхарча секретара нов. Голыгина. Цо белгалдаьккхар тІеххьарча шерашка республика промышленности юрта боахами дегІабоалабеча даьха толамаш.

1959—1964 шерашка аьлар цо, Аргун яхача поселке, МалгІабике, Наьсарен - Вокзале, Гудермесе болх бе дІайолаеннай керда предприятеш. Цар арахец электрооборудованеш, медицински инструменташ, радиотовараш, кхыйола продукци.

Белгалдаккха дезаш да, аьлар докладчика, мехкдаьтта доаккха, из чакхдоаккха, химически промышленность семилетка шерашка къаьстта дика дегІаена хилар. Юкъера лаьрхІача семилетках хІара шера тІакхийтта мехкдаьтта 19 процент да. 1958-ча шераца нийсдича 2,8-зза дукхагІа я 1964-ча шера арахийца химически продукци. Семилетка ялх шера еррига промышленность дегІаенай 1,9-зза. ДІадахача шера план 25-ча декабре кхоачаш а еш планал совгІа арахийца продукци 8,7 миллион сома маьха я.

Уж къахьегама толамаш доахачэ хьинар кхо ца деш къахьийгад комсомольцаша, кагирхоша. Вай республике 26 эзар совгІа кагирхой ба коммунистически къахьегама сийлен цІи яккхара къовсам лоаттабеш, хІанзлехьа из сийлен цІи яьккха ва ялх эзар совгІа саг. ДІадахача шера йиълагІча квартале социалистически яхьа итогаш йича хьалхара моттиг яьккхар Октябрьски района комсомольцаша. ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦІе байракх елар царна. ШоллагІа моттиг яьккхар Ленински района комсомольски организаце.

Российски Федераце 30 миллиард фонде диза дакъа а лоацаш къонача мехкдаьттахоша семилетка ялх шера кхоадаьд бІаьш эзараш тоннаш мехкдаьтта, миллионаш киловатт-сахьат электроэнерги. Уж санна царна карагІдийнна дикадараш дукха да. Къаьстта дика къахьегаш ба химически комбината комсомольцаш нн. Мишин, Солнышкин, крекинг-заводера нн. Демьяненко, Татарин, хьажкІаш леладераш Дадаев Джамалайла, Колбев Гирихан, Даурбеков Яхьья, хьайбаш леладераш нн. Кадырова Яха, Шахгиров Ахьмад, Троицкий Дмитрий, кхы дуккха бараш.

Химически комбинате ударни гІишлош хьалъеча а реконструкци еча а хьинар ца кходеш къахьийгар комсомольцаша. Цига болх беш хиннача 60 комсомольцана ВЛКСМ обкома Сийлен грамота елар, ВЛКСМ ЦК Сийлен грамота яла оттабир.

Еррига комсомольски организаци ВЛКСМ ЦК «Семилетка къахьегама гІулакхий летопись» яхача книжка тІа дІаязъе оттаяь я.

Докладчико белгалдаьккхар дІадахача шера республикерча предприятеех 18-не план кхоачашъяь ца хилар.

Къаьстта во лел, аьлар цо, гІишлош хьалъяра гІулакх а. ДІадахача шера гІишлой-монтажни балхий план 88 процент мара кхоачашъяьяц.

Нов. Голыгина белгалдаьккхар юртбоахаме а комсомольцашеи кагирхошеи хьинаре къахьегаш хилар. Масала, Ачхой-Мартана районэ «Лермонтовский» яхача совхоза хьажкІаш лелаеча Матаев Берсас 2 бІаь гектар долча кхай тІа хІара гектара тІара хьалкхеяь хьажкІаш 54,6 центнер я. Иштта дика къахьегаш ва Наьсарен районера «Октябра 40 шу» яхача совхозера хьажкІаш кхею Даурбеков Яхьья. Дог гІоздоаккха къахьегама толамаш даьхад Шаьла района «Джалка» яхача совхоза шекара свекла лелаеча Муслиева Тамаре звенос. ХІара гектара тІара 417 центнер шекара свекла яьккхай цо.

ЧІоагІа лоархІаме гІулакх да Шаьла района «Джалка» совхоза комсомольцаша дІадоладаьр. Шера шоззэ ялат хьалкхеде лаьрхІад цар. Иштта дика гІулакх да вайнаьха кхалнаха механизаторий говзал Іомаяра дІадоладаьр. ХІанзлехьа механизаторалла Іомалуш я 30 йоІ.

Дика къахьегама толамаш даьхад дІадахача шера хьайбаш леладераша а. Духхьала цхьан шера цар хьалкхедаьд 7,5 Іаса, 11419 хьакхий хурск. Котама кІоригаш хьалкхеярэ тІанйца декхараш толамца кхоачашдир. Промышленноста, юртбоахама комсомольцашца хьинаре къахьегаш ба институтий, техникумий студенташ, технически училищай, школай дешархой.

Доклад йистеяьлча пренеех къамаьлаш дир дуккхача комсомольцашеи кагирхошеи. Эгтара хьалха къамаьл дир Гудермесски локомотивни депо слесара-замерщика нов. Курчанске. ДІадахача шера план тІеххкхоачашйир тха коллективо, — аьлар цо. — Паччахьалкхенна пайда бир 1163 эзар сом. Семилетка тІеххьарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра керда социалистически декхараш тІанйцад депо комсомольцаша, кагирхоша. Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 50 шу дузачэ денна сийленца накъа дахара Гудермесски локомотивни депо комсомольцийн кагирхойн цІерах шоашца социалистически яхье бовлара тІахьийхар цо совещане дакъа лоацараш.

Шелковской района «Червленский» яхача колхоза жа леладераша доахача къахьегама толамех дийцар цу колхоза воккхагІволча жа Іуно нов. Ямалова. Тха бригада комсомольско-кагирхой я, — аьлар цо. — Царех цхьабараш дукха ха йоццаш баьхкаб жа леладеча балха. ДІадодар кІезигагІа а долаш паччахьалкхенна дукхагІа продукци хилийта лаьрхІад оаха. ДІадахача шера бІаь жийна тІехьара Іоахарий хьалкхедарен жена тІерэ тха даккхарен план тІехккхоачашйир. Укх шера бригада хІара члена цхьан устагІан тІера 6,6 килограмм тха даккха лерхІ. Из хул планах лаьрхІачул дукхагІа.

Грозненски № 1 йолча горбыткомбината коллективо дІадахача шера валови продукци арахецара план 113 процент кхоачашъяьй. Быткомбинате чуйоагІача 11 модай ательей коллективех дукхагІъяраш коммунистически къахьегама сийлен цІи яккхара къовсам лоаттабеш я. Хьалха латтаращца ба комсомольцаш,—йоах горбыткомбината мастера, — нов. Дошукаева. Масала, № 9 йолча модай ателье болх беча 15 сагах коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цІи яьккхай 13 болхлочо. Ателье комсомольцаша каст-каста сайренаш ю. Къилбаседа-Кавказе гІолла экскурсешка хул. Политико-массови болх а дика вІаштІехьбаьккхаб комсомольцаша.

Сунженски комсомольцийн кагирхойн цІерах совещане дакъа лоацачарга моаршал а луш къамаьл дир Ассински юкъерча школа производственно-дешархой бригада бригадира Смирнова. Массехк шу да 150 дешархо чувоагІа из бригада вІашагІъелла. ДІадахача шера 82 гектара тІа коартолаши 150 гектара тІа хьажкІаши хьаякхеяьй тха бригада членаша,—йоах Смирновас. ХІара гектара тІара 80 центнер коартолаш яха социалистически декхараш тІайицадар бригадо, хІьта чуера 90 центнер коартолаш. Цул совгІа дешархоша доккха новкъостал даьд колхозхошта сомаш, баьца дараш, кхыйола юртбоахама культураш чуэцача. Даим бувзам лоаттабу юртбоахаме хьалха латтачарца, ца ховр царгара хьаІомаду, тхоай участке беча балха юкъе кхухь цар балха опыт, — аьлар нов. Смирновас.

Кхашка балхаш деча хана тха бригадо вІашагІъеллача агитбригадо дукха концерташ увттадир колхоза кхашка балха боахкача колхозхошта. Хьийга къа зехьа дойзар. Баьккха къахьегама толам боккха ба. Цунга хьежжа доккха совгІат делар бригадана. ВЛКСМ Нохч-ГІалгІай обкомеи просвещене министерстваи карара кара тела ЦІе байракх елар бригадана. Бригада дикагІболча членашта ІаьржачІ форда тІа баха туристически путевкаш елар. Укх гаргарча хана бригада членаша тІаэцаргда 1965-ча шера дола керда социалистически декхараш. Шоашта санна карара кара тела ЦІе байракх енна Аргунски юкъерча школа производственно-дешархой бригада социалистически яхье йийхар цо.

ДІадахача шера февраль бетта «Малгобекнефта» НПУ № 2 йолча бурув деттача конторе тха бригадо дика къахьегама толамаш дахарах коммунистически къахьегама сийлен цІи еннай бригадана, аьнна белгалдаьккхар бурув деттача нов. Чертовва. Планах дІадахача шера тоха дезаш хинна бурув 2190 метр дар, хІьта техар да 3291 метр. Духхьала цу цхьан шера паччахьалкхенна кходаь ахча 52,8 эзар сом да. Уж къахьегама толамаш даха вІаштІехьдаьлар комсомольцашеи кагирхошеи хьинар кхо ца деш къахьегарах. Балха юкъе нийслуш дола кхоачамбоацараш дІадахара боккха къовсам лоаттабу цар. Каст-каста бийсана рейдаш ю, цо вІаштІехьдоалийт авари ца хилийта.

Совещане дакъа лоацаш хиннарий массане а безам тІабодаш къамаьл дир «Грозхимнефтестрой» треста № 9 йолча гІишлой-монтажни управлене къонача мастера нов. Добриевас. 8 комсомольскии кагирхойн бригада я тха гІишлой-монтажни управлене болх беш, аьлар цо. Цу массайолча бригадаша лугански методах бу болх. ВорхІ сахьата йола норма ялх сахьата кхоачашъю цар. Вож юхедисачэ сахьатах дукха балхаш кхоачашде кхув гІишлонхой.

Нохч-ГІалгІайчени Дагестанеи комсомольцашта, кагирхошта юкъерча доттагІленах лаьца дийцар ВЛКСМ Дагестана обкома секретара нов. Исабекова. ЧІоагІа теркам тІабахийта лалийгІар кагирхоша КПСС Нохч-ГІалгІай обкома хьалхарча секретара нов. Титова къамаьлага.

1965 шера дола социалистически декхераш тІайицар совещане.

Совещани йистейоалаш дикагІболча комсомольцашта ВЛКСМ ЦК совгІаташ делар. Цул тІехьагІа концерт оттадир.

О. КОДЗОЕВ.
Б. КОСТОЕВ.

СИХХА ДІАДАХА ДЕЗА КХОАЧАМБОАЦАРАШ

Шаьла производственни управлене Куйбышева цІерахча колхозеи «Автуринский» яхача совхозеи хьайбаш Іангара мишта доахи бІаьстан кхашкэрча балхашта кийчбаларгеи хьожаш рейд йир оаха района партийно-паччахьалкхен тІахьожама комитета болхлошца цхьана. Доккхий кхоачамбоацараш гучадаьлар цу боахамашка.

КІезига шура лу Куйбышева цІерахча колхоза хьайбаша. 3,6—3,7 процент хьонал йолаш 2,2 килограмм шура мара яккхац хІара кхоабача Іаттагара. Доакъар дика кийч а даь дІа ца дехкарах 2,2-негара 4 беттагІа кхоачаш ха йолча Іаьсашта искусственни шура ца теларах хьахиннад уж кхоачамбоацараш. Сеца латта хий меладу хьайбашта, схемах хьувкха йоаггІаш йола шура дІателац Іаьсашта. Цудухьа 12 дийнахьа телхай аьнна акт а оттаяь дІаьккхай цІенэ шура.

Учет лелаяц, денна дІадехкачэ доакъара лоархІам бац, дахкача доахана книжкеи Іаьсий хьалкхедара журнали леладац. Цхьанна а ферме еш яц искусственни осеменени, Іаьсий тІехьара къоастадара план яц. Зоотехник вац колхозе, лерттІа болх ховш бац МТФ бригадираш.

Доахан Іангара дика дахац «Автуринский» совхозе а. Зооветеринарнии санитарнии дІадехараштa жоп луш йоацача помещенешка 459 бежан доалладу нов. Яхьяева кулгалдечэ цхьоалагІча ферме. гІелленна а дукхагІдараш цІока кІалхара лазар долаш а да Іаьсий. Доаханна искусственни осеменени ю пункт, уж дахкэра йола отделенеш, профилактори яц цу ферме. Цул совгІа дахкача доаханна дола книжка, Іаьсий хьалкхедарэ журнал дац, доахан дахкара план яц. Іанарца кІаьддац доакъараш. Кхы дикагІа дац хьал 2-чеи 3-чеи отделеней фермашка а.

Болх бе ховргдолаш кийчбаь а цу балха образовани йолаш а бац шурийтоварни фермай бригадираш. Кхоачамбоацараш ла а ловш уж дІадахара цхьаккха хІама ца деш багІа Куйбышева цІерахча колхозеи «Автуринский» совхозеи кулгалхой, специалисташ. Хьайбай хьал тоадар хьадехаш яц юрта боахама Шаьла района производственни управлени а. Ерригача шурий-товарни фермашка искусственни осеменени яра цхьаккха хІама деш яц искусственни осемене Аргунски станци. Хьайбашта лазар ца хилийта лоаттабеча къовсаме хьайбай помешенеш санитарни дикача хьале хилийтара, фермашка профилактически гІулакхаш дара хайра хІамэ деш яц станци.

БІаьстан кхашкарча балхашта эсала кийчлу цу боахамашка. Ги хувца а болабеннабац Куйбышева цІерахчэ колхозе, баьца даарий, харбазий, настай, тхьамка, шекара свекла ги да з дац царга. Шорттига сих ца луш ю машинашта ремонт. Боахама 35 тракторах 20 февралe 26 мара яц кийча. Ремонт яь яьнна яц сеялкаш, культивтораш, кхыйола инвентарь. Во яьй ремонт цхьайолча трактораштеи кхыча юрта боахама машинаштеи. Масала, «Сельхозтехника» Шаьла МРО мастерске ремонт яьча Т-38 трактораца цхьадола кхоачамбоацараш да. КхоалагІча тракторни бригадерча ремонт яь яьннай яхаш латтача, ялат дІадувча сеялкашца дуккха кхоачамбоацараш гучадаьлар тхона: царех шинне тІа 22 семяпровод, кхыйола оатхалаш яц, ноҳараш цІендаьдац, культиваторий лапкаш ирдаьдац, хІьта цхьаццa тяга яллац шиннех. ВІашагІ а яьккха латт 1961-ча шера арахийца йола Т-38 яха цхьа трактор. Запасни оатхалаш ца хилар бахьан долаш тІехьаяьннай юрта боахама машинашта еш йола ремонт.

Кхы дикагІа латтац ремонт яра гІулакх 78 трактораx 48 мара йисте ца яьннача «Автуринский» совхозе а. Ла йиш йоацаш эсала ю ремонт «Автуринский» совхоза планах 65 трактора е езача, 46-нена мара ремонт ца яьча «Сельхозтехника» Аргунски отделене болхлоша а.

Куйбышева цІерахча колхоза машинно-тракторни парка Шаьла МРО-си «Автуринский» совхозачоа «Сельхозтехника» Аргунски МРО-си ту комплексни технически гІулакх. Уж декхараш лерттІа кхоачашдац цар. Ремонт ца еш йоаккхача хана лоархІам а ца беш ю из. Ремонт еш дукха лоаттаю цхьайола трактораш, технически обслуживанега хьежжа яц цхьаярашта яьча ремонта дикал.

Уж деррига кхоачамбоацараш лоацчача хана дІадаха деза шинна а боахама кулгалхоша нн. Атиевеи Гупаевеи.

С. АЛИЕВ,
Шаьла района партийно-паччахьалкхен тІахьожама комитета председатель.
М. АЛБОГАЧИЕВ,
тха соб. корр.

Цо хьокхам тел болхлошта

Итт шу совгІа ха я Якушевич Виктор Петрович крекинг-завода шоллагІча цехе болх беш вола. Эсяфе гІулакх а даь цІавена эІамига саг вар из укхаза № 7—8 йолча установке къахьега воагІаш. Оператора гІончалла вахийтар из. Дукха къахьега дийзар къонача болхлочун ший говзал лакхайоаккхаш, болхлой курсашка деш цо. Доккха новкъостал дир цунна установка болхлоша а.

ХІанз ялхлагІа разряд я нов. Якушевича, термически крекинга установка болхлошта лучарех эгтара лакхагІа я из разряд. Ше балха тІа Іоаяь йоккха опыт кхычарга йовзийташ, шийна ховш дар дІахьехаш хул Якушевич даим. Нагахь санна болхлочунна ца ховш доа хІама нийсделча, дешашца дІадийца а ца Іеш, из процесс мишта кхоачашъе еза практически хьахьокх цо. Цэ бовзаш болча балхах болхло кхетталца, ца ховр цо Іомдалцца сатец Якушевича.

Дукха болхлой ба установке Виктор Петровича хьийха а болх бе Іомабаь а. Царех цаІ ва Серафанов Анатолий. Нов. Якушевичэ кулгалдеча бригаде балха веначэ хана балхах кхеташ вацар из. Бакъда, хІанза-м дикагІчарех лоархІаш вола оператор ва из. Цо а новкъостал ду къона операторашта дика болх бе а шоай говзал денгара-денга лакхъе а.

ХІанз нов. Якушевича Іомавеш массехк керда болхло ва. Царех дикагІа кхеташ а хьинаре къахьегаш а ва Чернышев Анатолий. «Болх бу дукха ха еце а шийх дика оператор хургхилар хьахьекхад Анатоле, со раьза вэ цунна»,—йоах Якушевича. Иштта раьза ба шоай хьехархо а воккхагІа вола новкъост а хулаш волча В. Якушевича цо болх бе Іомабераш а.

И. АРОНОВ,
крекинг - завода № 9-10 йолча установка начальник.

ДИКАГІЪЯР— ДЕПУТАТАЛЛА КАНДИДАТ

Кхо шу хьалха Наьсарен - Вокзалерча къахьегамхоша депутаталла хержар 21 шу даьнна Озиева Марем. Боккха тешам бар цу йоІах беннар. Цу хана из яр мугІарера мельзавода болхло. Къахьегам безарца, хІама довза хьашт хиларца, шийца болх беш болча новкъосташта гІо де даиман кийча хиларца белгала яр из кхычарна юкъе.

ЛерттІа болх бергбола, советски эцархочун хьашташ кхета а деш, уж кхоачашде ховргдола, цунна гІулакх дулургдола продавецаш ийшар райунивермага. Цу хана депутатски задани кхоачашъеш лелача — магазинаша беча балхага хьожаш йолча Марема безабелар тика чура болх.

ДІадахача шера аьхки Наьсарен райунивермаге продавеца ученица йолаш балха эттар из. Массехк бутт баьннача гІолла продавеца говзал а Іомаяь, из болх бе йолаелар Марем.

Торгови литература дешаш, столица торгови болхлой дикагІа йола методаш Іомаеш, ший говзал лакхйир цо. Ше болх беш йолча галантерейни отделе деррига товараш эцархошта дика гургдолаш оттадир, цар хьаштий йоакхо йора нагахьа санна шийга доаца товар саго хьэттача, из дІа а яздийя цу тайпара хьаІайна товараш дахьар базера. Эзде гІулакх долаш, безаме, Іымерза хилараx дукха езаелар Марем бахача наха.

Озиевай предложенех йолаелар магазин ярмаркашкеи базарашкеи товараш дохка. Цкъа, Марема хайра Моздоке кхалнаьха керта тІа тухкаду дІайха йовлакхаш ца тоилга, хІьта райунивермаге уж шортта дар. Моздоке а дихьа декхар йовлакхаш.

ХІара бетта товарооборота план кхоачашъю Озиевас болх беча галантерейни отдело. Марема хаддаза лакхъю ший образовани. Укх шера цо йистейоаккх бархІ шерара школа, хІьта цул тІехьагІа Нальчикерча торгови техникуме деша гІоргья.

Къонача продавщицана цІаккха а дицлацар ший депутатски декхар. Цо новкъостал дора деша ха йола деррига бераш школашка чуэза хилара, кагий бераш бешеи ясли нийсдара. Цо боккха къовсам лоаттабу магазинаш санитареи гигиенаи бокъонаша маяххара цІена хилара тІехьа.

Къахьегамхошта долча гІулакха ше кхо ца еш хьайоагІа Озиева Марем. ХІанз хулача хоржамашка а Наьсарен-Вокзале депутаталла яхийта кандидаталла оттаяьй из мельзаводеи райунивермагеи болхлоша.

— 14 марта дог раьза а долаш хоржаргья оаха Озиева Марем, тхо теш цо шийх тха бенна тешам бакъбергхиларах, — йоах харжархоша.

К. ВИННИК.

Машиннаькъахой кандидат

Жукаев Муслима Грозненски дистанце болх бу пхи шу мара дац. Цхьабакъда, «дошо кулгаш» дола ший балха мастер нийса-м оал цунах коллективе. ТІехдика лоархІаву из ший производственни декхарех. Муслима ший балха задани 120 — 130 процент кхоачаш ца еш дІабахабац цхьаккха бутт. Массаза а цунгара болх хьаэцача хана из дика хургболга ховш хул машиннаькъа мастер.

Даим дикагІбарий мугІаре хул Жукаев Муслим, дукхагІйолча хана Сийлен доска тІа хьалтеха доаллаш хул цун портрет. Грозненски химикий тІахьехам хьал а лоацаш семилетка тІеххьарча шера план 10-ча декабрга кхоачашъяра дола социалистически декхараш тІайицад цо болх беча бригадо.

Коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цІи еннай цунна, хІьта дуккхаза а приказаца баркал аьннад цунна къахьегама книжка тІа дІа а яздеш.

Къахьегам дукха безарах, нахаца Іымерза хиларах дукха веза из машиннаькъахошта. Цудухьа дистанце болхлой собране массава раьза а волаш къахьегамхой депутатий Грозненски городской Совета депутаталла харжа кандидаталла оттавир Жукаев Муслим.

Г. ФЕДОРОВ.

Кийча хилийта техника

Тоаяь йоалаш латт республикера еррига юртбоахама машинаш. БІаьсти яьлча кхашкара балхаш дара кийча я тоае езарех 99,8 процент трактораш.

Ремонтни балхаш дикагІа вІаштІехьдаьхад Грозненскии Гудермесскии районий боахамашка.

1965 шера 1-ча мартага кхаччалца республика колхозашкеи совхозашкеи трактораштa мел ремонт яьй хьахьокхаш йола сводка (план проценташца).

Районаш			
Советски	147	Ачхой-Мартана	91
Надтеречни	126	Урус-Мартана	91
Гудермесски	114	Шелковской	91
Грозненски	104	Шаьла	91
МалгІабика	101	Ведана	90
Сунженски	97	«Грозвино» совхозаша	98
Наьсарен	97	«Скотооткорма» боахамаша	120
Наурски	94	Респуб. ю/б опыт. станце	95
Ножай-Юрта	94	Ерригача республике гІолла	99,8

«Дормаш» яхача наькъий машинаш еча орловски заводе хьаяьй «Д-557» яха керда автогрейдер. Из машина хьаяьрашта дошои дотои медалаш еннай Халкъа боахама карагІдаьннарий Выставко. ХьалхагІа арахецаш хиннача автогрейдерел тоъал толашагІа я кердаяр — гидравлически управлени йолаш тормозаш чІоагІъераши рулевой управлении хиларца а чура йІоахъеш кабина хиларца а. ХІанз тохкамаш деш я машина.

Сурта тІа: (аьрдехьара аьттехьа) «Д-557» яхача машина конструкторан инженераш А. Антипови (ВДНХ дошо медаль), Г. Жукови (дото медаль), Г. Ставцеви керда автогрейдер йолча.

В. Кунова сурт.
ТАСС фотохроника.

ДИКАГІБАРИЙ ОПЫТ ШЕРРА ЙОАРЖАЕ

Мехкдаьтта промышленность сихагІа дегІайоалаяра чІоагІа лоархІаме гІулакх да бурув деттарий болх нийса вІаштІехьбаккхар, мехкдаьттаи газовии скважинай техника, технологи эргаяккхар.

1964-гІа шу дузача хана Советски Союза бурув деттараштa байзар бетта бурув тохара цхьан станоко баьккха цхьаькха толам. «Альметьевбурнефта» треста цхьоалагІча контора Драцкий Николай Григорьевича кулгалдеча бригадо 1717 метр кІоаргача скважинана бурув техад, бетта цхьан станокаца бурув тохара сухал 6646 метр а йолаш. Скважина бурув теха даьлар 186 сахьата. Скважинашта бурув тохара бола Еррисоюзни къахьегама толам ба из.

Цхьабакъда, юкъера лаьрхІача скважина кІоаргал 3500 метр йолча, тха объединене бурув тохара хьалаш чІоагІа чоалхане хилар бахьан долаш иштта сиха бурув тоха вІаштІехьдаьнадац бурув деттарий.

Драцкий Николая кулгаллеча бригада опыт чІоагІа лоархІаме я бурув деттараштa. Ши-шегІа вІаштІехьдаьннадац цар иштта сиха бурув тоха. Биззаь пайда ийцаб кердача техниках, болх нийса вІаштІехьбаьккхаб, керттердар да дуккхача хана денз болх беча бурув деттарий опыт дика хилар.

Тха объединене бурув деттача организацеша шерра социалистически яхь йоаржаяьй мастера нов. Драцке кулгалдеча бригада балха опыт йовлийтара. Цар дІадоладаь дика гІулакх хьаллаьцачарех я «Октябрьнефта» НПУ бурув деттача контора мастера Ю. С. Ерещенкос кулгалду бурув деттарий бригада. Цун бригадо скважинашта тоха бурув планах лаьрхІачул шозза сихагІа тох. Ши-шегІа хьахиннабац из къахьегама толам а. Хьинар кхо ца деш къахьийгар бригада бурув деттараша. Балха тІа, дешача, массанахьа новкъостал де хьайца болх беча наха яхача девизах къахьегаш ба бригадацара бурув деттараш. ХьалхагІе а де дезача балхий план а оттаяь хьинар кхо ца деш къахьег цар. Цудухьа хІанз контора бурув деттараштa юкъе хьалхалаттачарех я цар бригада.

Иштта дика къахьегаш я «Грознефтеразведка» треста А. И. Медовикова, М. М. Слободянюка, У. Шидиева кулгалду бригадаш. Планах лаьрхІачул сихагІа бурув детт цар массане а. Уж санна балха тІа хьалха латта бригадаш дукха хиларах толамца дІадоладаьд бурув деттараша 1965-гІа шу. Ханал хьалха кхоачашъяьй бурув тохара январь бетта план, тІеххкхоачашъяьй февраль бетта план а. Карабулакски бурув деттача контора бурув деттараша бархІ ди хьалха кхоачашъяьй шин бетта план.

Кхоачашдаь дий-теш оаха, хьалхашка латта деррига декхараш? Кхоачашдаьдац. Балха тІа хьалха латта бригадаш дукха яле а, плани хьалхашка латта социалистически декхараши кхоачаш ца деш а я бурув деттарий цхьайола бригадаш. Цига къахьегама дисциплина во я, цудухьа каст-каста авареш хул. Бурув деттарий мастераша шоай декхараш дизза кхаочаш ца деш а моттигаш нийслу. Масала, «Старогрознефта» НПУ бурув деттача контора мастера нов. Шуликина шийна енна задани йизза кхоачаш ца ярах дукха ха йоацаш чІоагІа авари хилар № 648 йолча скважине.

«Малгобекнефта» НПУ бурув тохача № 2 йолча контора слесара нов. Скворцова шийна енна задани дика теркам ца беш кхоачашъярах № 821 йола скважина хьайийлача мехкдаьтта кІедж теха тІехдахар. Из дІакъовлалехьа дукха мехкдаьтта дайра. Цу гІулакхаша чІоагІа лохъю бурув тохара керда темпаш.

ХІанз тхона хьалхашка латта керттера декхар да дикагІйолча бригадай балха опыт массайолча бригадаша шоай балха юкъеяхьар. Цу гІулакхо торо хулийт керда къахьегама толамаш даха, мехкдаьтта доалла керда моттигаш гучаяха, цунга хьежжа дукхагІа хурга паччахьалкхенна дІалу мехкдаьтта.

В. НАЗАРОВ,
«Грознефта» объединене начальника заместитель.

ІАЬСАШТА— ЛЕРТТІА ІУНАЛ

Тха фермерча Іаьсий леладераштa дагадоаллар да хьахинна деррига Іаьсий, цхьаккха а ца долийташ хьалкхедар. Из кхоачашде вІаштІехьа а доал тха.

Кхо саг ва тхо цхьана Іаьсий леладеш. Соца болх бу Яковлева Марияси Старченко Валентинаси. Іодабча дийнахьа денз ялх бутт баллалца хул тхога Іаьсий. Итт ди даллалца цІена шура тел, цул тІехьагІа искусственни шура мела Іомаду, тІехь-тІехьагІа тІаетт Іаьсашта тела искусственни шура. Тхогара Іаьсий тоаденна а унахцІена а хул.

Цул совгІа, искусственни шура Іаьсашта теларо йиш хулийт мерза шура кхое, цу гІулакхо дикка пайда бу фермана.

Соахка 365 Іаса чакхдаьннад тхога гІолла. Дерста а унахцІена а дар уж оаха дІалуш. ХІаьта деррига шера ши Іаса мара даланзар оаха леладаьрех. Уж а тха бехка довнзар, Іодеча хана эалза дар уж.

120 Іаса леладу хІанз оаха кхаьнне. Сийрдача, цІенача, паргІатача помещене чу доахкаду уж. Дика гІулакх ду царна.

А. ПЕТРОВА,
Сунженски района Кирова цІерахча колхоза Іаьсий леладер.

Дика кхеергья хьажкІаш

Укх шера 200 гектар ялатийнеи 170 гектар силосаи лаьрхІа хьажкІаши 100 гектар гурахьа дийна ялаташи хьалкхедергда бархІ саг чувоагІача тха механизированни звенос. Соахка гурахьа денз тІагІертта къахьийгад звено членаша дика хьувкъам хьалкхебара.

Ялатийна хьажкІаш юргйолча кхай тІа, хІара гектара тІа шишша центнер кхоачийташ, суперфосфат тессай звенос. Соахка 2,5—3 центнер мара товсанзар оаха минеральни удобренеш, укх шера шозза дукхагІа товсаргья уж хІара гектара тІа. 100 гектара тІа хий дулларгда, хІанзле а 50 гектар совгІа йолча майда тІа дилла даьннад хий.

Соахка хІара гектара тІара 22,2 центнер дуга, хьажкІаш яха вІаштІехьдаьлар тха, 17 эзар сом гаргга пайда бир звенос хьажкІаш кхеярах. Укх шера хІара гектара тІара 25 центнер фуалъяьха хьажкІаш яха лерхІ оаха. Нагахьа санна из декхар кхоачашдойя 20 эзар сом совгІа ахча лургда совхоза звенос.

БІаьсти йоаллашехьа кхашкара балхаш. дІадоладе кийча да тхо. Техникеи тІехьатосса инвентари тоаяь латт. Лоаццача хана тІоадал дІакъовлара макха баьккха а культураш дІайийна а даргда тхо. Цул тІехьагІа а хан-ханнахьа доаггІаш дола гІулакх деш, дика хургйолаш хьалкхеергья хьажкІаш.

Л. ЗАХАЕВ,
«Лермонтовский» совхоза цхьоалагІча отделене механизатор.

БАХАЧА НАХА — ЛЕРТТIА ГIУЛАКХ

Дика къахьийгад дIадахача шера Нохч - ГIалгIайн республика пачхьалкхен торговле болхлоша. Ерригача республика торговле кхоачашъяьй товарооборот. Къаьстта дика къахьийгад Гудермесерча торга, горпромторга, «Октябрьнефта» ОРС-а.

ДукхагIа хиннай вай республике укх шера къахьегамхошта лерттIа гIулакх деш, цар хьашташ кхоачашдеш йола торгови предприятеш. Иштта йолча предприятеша дикагIа кхоачашъю товарооборота план. Къаьстта тоабеннаб болх Грозненски универмага. ДIадахача шера йиъ лагIча квартале цу коллективана хьожаяь яр РСФСР-а торговле министерствай профсоюза ЦК-аи дIа-юха тела ЦIе байракх а ахчан хьахара преми а. Нохч-ГIалгIай АССР-а Министрий Совета облсовпрофа а дIа-юха тела ЦIе байракхи ахчан шоллагIа премии а еннай цунна.

Къаьстта боккхача лоархIаме да укх тIеххьарча хана цхьайолча столовеша шоай болх къахьегамхошта дикагIа гIулакх дергдолаш тоабаь хилар. Царех я «Октябрьнефта» НПУ №5, столовей тоеста № 19, 3 йола столовеш. Наха гIулакх лерттIа дарал совгIа чам болаш, тайп-тайпара хул укхаза даа хIама. Iымерза ба цу чу болх беш бола болхлой.

Наьха хьашташ дикагIа кхоачашдара розничи торговле 13 предприяти хьайийлай 35 саго болх а беш. Розничи сето болх тоабар чIоагIа лоархIам болаш да керда, пайданера техника балха юкъейоалаяра. ХIанз республике специализированни 222 тика я, цу даькъе кхачан товараш дохкараш 73 процент.

Торгови сетах эффективно пайда эцара боккхача лоархIаме гIулакх да прогрессивни методах пайда эцар.

Укх тIеххьарча хана из гIулакх тоадара вай республике хьайийлай эцархоша шоаш шоашта гIулакх ду эшаш дола товараш заказах цIагIа чукхухьаргдола, тIадилла хIамаш йохка тикаш. Иштта дIадахача шера къахьегамхоша ахча дIатекхаргдолаш ши миллион сома маьха хIамаш нийяьй.

— Хоадамболлаш тоабаьб юкъара кхача кийчбара болх. 99 процент йола уж предприятеш къахьегамхоша шоаш гIулакх дергдолаш яьннай.

Цхьабакъда, селла болх баь боллаше а юкъара кхачан товарий предприятей балхаца хIанз а кхоачамбоацараш да. ДIадахача шера 855 моттиг йола 12 предприяти яр хьаелла езараш. Цхьабакъда, хьайийлараш 382 моттиг мара яц.

Цхьацанахьа хIанз а моттигаш нийслу советски торговле бокъонаш телхаеш — тика чубIеха хулаш, продавецаша къахьегамхошца гIожа къамаьл деш, иштта кхы а. Лакхе белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадахара торговле болхлой дизза даргдоацар да болх тоабар, къахьегамхой хьашташ дизза кхоачашдар.

ХьатIаотташ латт кхашка бIаьстан балхаш долалу ха. Юртбоахама болхлошта хилара совгIа торговле болхлошта чIоагIа бехктокхаме я из ха. Нохч-ГIалгIай торговле министерства торговле кхыча организацешца цхьана план оттаьй йолаш йолча торгови сете кхы а 70 торгови точкаш — тикаш, ларекаш, павильонаш, киоскаш тIатоха, аьнна. Кхашка балхаш деш хургья кхы а 30 автолавка. Торговле болх беча наьха балха саьхаташ хувцаргда — кхашка къахьегараш дикагIа гIулакх дергдолаш.

А. ШУАИПОВ,
Нохч - ГIалгIай АССР-а торговле Министерства оргтотдела начальник.

ДЕШАРХОЙ РЕЙД

Грозерча № 23 йолча школе болх беш дешархой рейд я. Цхьаккха йиIиги кIаьнки вац укхаза ший новкъоста вахар ца довзаш. Нагахьа санна классе воацаш дешархо хилча из деша хIана венавац хов.

Иштта дукха ха йоацаш 5-ча классера Газалапов Iаьла деша ванзар. «Цох фу хиннад хьажа деза вай», аьлар рейда отряда совета председатела Мустафиновас, ший новкъостий гул а баь.

Iаьла вахача бахар: «Со шун школе кхы дешаргдолаш вац, соца во ба цигара хьехархой, шиаш увттаю, гIулакх доацаш лув», — йоахар кIаьнка шийга бераша хаттар дича. Новкъосташа дIахаттар Iаьлийна ше бакъ воацилга. Цудухьа дукха ха ялале бехказа а ваьнна юха деша вера Iаьла.

ХIанз дика дешаш ва из. Уж санна масалаш дукха доаладе йиш я. Цхьаккха хIама дIадоацрейдо ца зувш. Цудухьа, во дешаш дола бераш денгара ди массаза дала кIезигагIа хул № 23 йолча школе.

А. Кардашов, дешархо.

Дешархошта кхетам балара боккха терко ю профтехобразоване управлене № 11 йолча тха училища хьехархой коллективо. Дешархой масса группашка кIоаргга Iомаю коммунизм хьалъерий моральни кодекс.

САКЪЕРДАМЕ ДА ДЕШАРХОЙ ВАХАР

Безамца ладувгI дешархоша каст-каста ешача моральни идеологически темаех йолча тайп-тайпарча лекцешка, масала, дукха ха йоацаш дешархошта сакъердаме, дика чулоацам болаш советски демократех лекци йийшар республика прокурора нов. Бурмистрова. Гулбеннача кагийча наха советски законех лаьца дукха хаттараш дир цунга. Хаьдда жопаш делар цо.

Училища дешархоша дика дешарал совгIа хьинаре дакъа лоац художественни самодеятельносте а. Дукха кружокаш я училище болх беш, масала, баракъаш доахеи, тегеи, халхараш дуи кружокаш, дукха кхы а. Март бутт боалалуш профтехобразоване управлене чуйоагIача масса училищай хургдолча хьажарга кийчлуш ба хIанз дешархой. Стихаш ешаш, тайп-тайпара иллеш доахаш, халхараш деш хургба цига тха училищера дешархой.

Теркач ца беш дитадац дешархоша ахкан замаайхьа сакъердаме а сапорIаргдола гIулакх а. Ведана районе хьелларгья ПТУ дешархоша сапорIаргдола лагерь. Пхийтта палатка я хIара шоавтакъе итт сага лаьрхIа, хIанзале кийчдаьд спортивни тIормагаш, кхыйола спортивни инвентарь. Ахкан хана бергболча балха план оттаьй. «СССР-а Турист» яхача значока норма кхоачашъяра вай республикерча цхьайолча исторически моттигашка баха хургба дешархой. ТIехдика дешаш а общественни вахаре хьинаре дакъа лоацаш а вола итт дешархо Iаьржача форда тIа салаIа гIоргба.

Тха училище йистеяьккха кхо саг пачхьалкхен чотах Бакински индустриальни техникуме деша вохийтаргва.

...Дукха болх ба хIанз училища хьехархошта, партийни, комсомольски организацешта дешархошта лерттIа кхетам, хьехам балара бе безаш. Дукха болх ба училища актива, даьй-ноаной комитета низаца е. Массехк шу да пенсионер нов. Скрипин даьй-ноаной комитета керте латта. Комитет екъаенна я секцешта. Масала, дешара, культурни, иштта кхы а. Ший заседанешка комитета ладувгI секцей балхашка. Нагахьа санна дешархо дешара тIехьа — вусаш, е дисциплина телхаеш вале, ший даьца е наьнаца даьй-ноаной комитете а вийхе, цига къамаьл ду. Цул тIехьагIа белггала хувцалу дешархо — дика деш, иштта кхы а. Училище цхьаккха дош къоастадац даьй-ноаной комитет юкъейоацаш.

Тха училище дешаш ба кхыча республикера баьхка дешархой. Цар даьшца, ноанощца дика бувзам лоаттабу комитето. Дика доттагIал да даьй-ноаной комитета училище яьккхаращца а. Каст-каста царца вIашагIкхеташ хул уж. Иштта беча балхо дика новкъостал ду хьехархой коллективана дешархошта лерттIа хьехами кхетами балара.

Б. ДИДИГОВ,
Грозерча № 11 йолча профтехучилища директор.

МОСКВА. Валентина Ивановна Соболева операционни цIагIа яр. ЦIий Iо дахийтарах дего бу болх сецачул тIехьагIа ши сахьат даьлча жIали юхадийндара аргIанара опыт еш яр из.

Ховш ма дий, боарамах температура хилча дега болхи доаха сан сецачул тIехьагIа 5—6 минутал тIех ха ялалехьа дегI клинически леш хилар.

СССР медицински Iилмай Академе организм юхадийнъяра йолча экспериментальни физиологе лабораторе болхлочун В. И. Соболевай вIаштIехьдаьннад клинически Iоажал тIаотташ йола ха лохача температурашца йIаьхъе. Цун дукхагIдола балхаш цу деша хетадаь да. Гурахьа Москве хиннача организм юхадийнъяра лохарча температурех пайда эцара Дунен халкъашта юкъерча симпозиуме В. И. Соболевас дIагойтар шин сахьата дего болх ца беш, са ца доаккхаш, кхы дийна хилара белгало йоацаш хинна хьайба юхадийндеш йола ший опыт. Симпозиума доакъашхой уйла тIаззар цо.

Валентина Ивановна дIахо а уж хIамаш Iомадеш, довзаш я. Опыта тIехьа опыт ю. Хьахиннараш Iомаду, итогаши выводаши ю. Из хIара денна хулаш да. Селла дукха Iилман болх беш ше яле а, общественни декхараш кхоачашдара а ха корайоагIа цунна. Дуккхача шерашка партийни организаце секретарь хиннай В. И. Соболева, хIаьта хIанз а лаборатора партийни бюро член я из.

А. Коньнова сурт.
ТАСС фотохроника.

ГОВЗА МАШИНИСТ

Нохч-ГIалгIайчен наькъаш дехкача механизаторашта юкъе хьинаре къахьегаш ва коммунистически къахьегама ударник, С-100 яхача бульдозера машинист Умаров Шахсаид. Ер ийслагIа шу да цо бульдозера тIа болх бу. Цу юкъа дикагIйола балха методаш караерзаьй, хIанз царех бизза пайда эца вIаштIехьдоал цун. Иштта дика караерзаьй цо шийга хьаенна техника а. Шерагара шерага лакхагIа хул цо доахаш дола къахьегама толамаш. Масала, 1963-ча шера план 121 процент кхоачашйир цо, хIаьта дIадахача шера план 134 процент кхоачашйир.

1962-ча шера апрель бетта Нохч-ГIалгIайчен наькъаш дехкараштa юкъе эггара хьалхарчарца коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи елар цунна. Лакха къахьегама толамаш даха вIаштIехьдоал нов. Умарова, машина дика а лелаеш, хьинар кхо ца деш къахьегарах. Цо болх беча бульдозеро капитальни ремонт ца еш 10,3 эзар сахьата болх баьб, из хул планах лаьрхIачул 5,5 эзар сахьат дукхагIа.

Ха зехьа ца йоаеш, бульдозер сеца ца латтийташ болх барах къахьегама овсарле планах лаьрхIачул дукха лакхагIа я Шахсаида. Бульдозер дIа-хьа лелаяра е лаьтта Iодоассадара сухал лакхъелар къахьегама овсарле лакхъяра лоархIамера фактор я. Нагахьа санна 50 метр е кхы йIаьхагIа йолча участке жагIа билла безаш хилча, из кIезигагIа боабара хьалхагIа участка цхьан даькъа тIа булл цо из, тIаккха вокх юхейисача участке булл. Цу гIулакхо бовш бола жагIа кIезигбу.

Машиниста Ш. Умарова дика болх а беш къахьегама лакха толамаш дахарах РСФСР шоссейни наькъийи автомобильни транспортеи Министерства совгIат деннад цунна. «РСФСР шоссейни наькъийи автомобильни транспортеи социалистически яхья отличник» яха значок. Массехказа сийлен грамоташи деза совгIаташи тийннад.

Коммунистически къахьегама ударник ше хиларга хьежжа, керда балха баьхкача наха новкъостал ду, болхлошта прогрессивни опыт йовзийт, общественни вахаре хьинаре дакъа лоац нов. Умарова.

У. ГАГИЕВ,
Нохч-ГIалгIай АССР Наькъий управлене ППО начальник.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

Дунен халкъашта юкъера гIулакхаш

ШОАЙ БАРТ ВIАШАГIА ЦА КХЕТАЧА ГIУЛАКХИЙ СПИСОК НИЙСЪЕШ БА ФРАНЦУЗАШИ АМЕРИКАНЦАШИ.

Вай хана министраш визитаца цхьан мехкара кхыча мехка сов каст-каста ухаш хиларах цар ерригa дипломатически турне газетий оагIонаш тIа ювца цхьаккха торо яц. Цхьабакъда, дукха ха йоацаш французски кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Кув де Мюрвила Вашингтоне йихьа визит белгалъяккха йоагIаш я, кхы ца йоаккхе а, дукха хинна а кIезига хинна а дерригача лоархIамерча, Америкеи, Францеи хийра йоаккхаш долча, барт вIашагIа ца кхетача гIулакхашта инвентаризаци яра американскии французскии газеташта цо бахьан леха хиларах. Список йIаьха хилар. Цу списках цхьа дакъа укх тIа дийцача пайдана хургда аьнна хет тхона, кхыметтел дешаш духхьал Iодагардича а, цунах уйлаш яра бола кхача хулаш хиларах а. Франце политика США политикаца тар ца луш е цунна духьалйоалаш я укх дешашта;

Президента де Голла хет, Малхбузен Европа Америка оагIонгахьара шийна деш дола ахьера доал тIерахкоссара тоъал низ болаш а хиннай, европейски мехкаша шоай проблемаш къоастаяра американций тIема-политически гегемоне новкъарле яр мара кхы деш хIама а дац, аьнна;

Дуккхача оагIорахьара ядерни низаш вIашагIтохарах йола американски проект Франце тIаэца тигац Малхбузен Европера США тIема-политически гегемони цо чIоагIъергйоландаь;

Франце хьалххагIе а дIахойт, НАТО вIашагIйолларах долча договора ха 1969 шера чакхъяьнначул тIехьагIа из договор дIаьхде цо тугарг ца хилар а НАТО ерригача структурага овлангара денз хьожилга дIадехаргхилар а;

французски правительства тигац Конгорча тIема операцешта ООН-а еш йола расходаш меттаоттаяра ахча дIачутела;

Франце тигац Америко Кубайна оттаьча экономически блокадана юкъе дакъа лаца.

Де Голла йоах, Къулбехьен Вьетнаме тIемаца гIетта дов дипломатически средстващца къоастаде деза, цу гIулакха Женеве дунен халкъашта юкъера державай къаьстта совещани а гулъяь.

Американцаша французски предприятеш ийяра духьала дерзадаь цхьадола гIулакхаш чакхдаха йоланнай Франце правительство, «юкъарча рынка» дерригa мехкаш тIахьех Малхбузен Европе йодача американски капитала новкъа духьаленаш оттаяра;

Де Голла хет, дунен торговлера американски доллара гIулакх лакхагIа лоаттаделга дIадаккхеи юха дошо стандартага довлеи деза ха хьатIакхаьчай аьнна.

Барт вIашагIа ца кхеташ дола франко - американски гIулакхаш юкъедаьннад шин мехка империалистически хьашташ вIашдухьал оттар бахьан долаш. ХIаьта а, Франце позици дуккхача дешашта объективно бакъахьара лоархIам беш я дуккха дунен халкъашта юкъера проблемаш, эггара хьалхарча аргIанна Къулбехьен Вьетнама проблемаш, тIайоагIача хана къоастаергхиларга диллача. Кув де Мюрвила Вашингтоне хиннача переговорашка керттера моттиг дIалоацаш дар Къулбехьен Вьетнамах дола дош. Цхьабакъда, гуш мадарра, французаш а американцаш а хIара бараш шо-шоай уйлан тIа бисар. Ишта да из дерригача кхыча дешашта а. Цхьабакъда, цхьаннена а дагадаар французски министра визито барт вIашагIа ца кхетача дешаех кхыметтел цхьа дакъа а къоастадерг ма дий аьнна.

Французски газеташа яхачох тоъал маьрша гIулакхаш дар Кув де Мюрвила йихьача визито лийрхIоаш: цун декхар дар «инарала де Голла уйлай маIанах дIакхетабелга а» барт вIашагIа ца кхеташ дола гIулакхаш малагIча оагIорахьа меллад ха» гIортилга а. Переговораш яр бахьан долаш, йоах «Орор» яхача газето, американцийи французийи уйла цхьан деша тIа сецай — цар кхетадеш цхьа хIама да, барт вIашагIа ца кхеташ дола дешаш дерригаш а хилар».

КЪУЛБЕХЬЕН ВЬЕТНАМ: РЕЖИССЕРИЙ ЛОIАМ ТIАРА БОВЛАШ ЛАТТ МАРИОНЕТКАШ

Сергей Образцов ше а хьага тарлора Сайгона политически сцена тIа марионеточни фигураш сел сиха дIа-юха лелаш, хьалъийлуш, IотеIалуш хиларах. Цхьабакъда, сайгонски «теникий театрера» керттера режиссераш гIадбахара меттел, бохам баьнна ба. ХIана аьлча, арахьарча зрителашта фигурашца кадай хIилла лелаю аьнна хетаро къайлагIа лоаттаду ерригача марионеткай лелара лерттIа тIахьожам лоаттабе низ боацаш режиссер хилар. Дага доацаш ду цар шоай гIулакхаш, ролаш кегаю, хIаьта цунах, юххера а, режиссераша 19 феврале оттае лаьрхIа хиннача цIенхаштгарча трагедена меттал, трагикомеди хилар.

Сайгонера событеш колейдоскопически дегIаахарах кхетар духьа теркалде деза Къулбехьен Вьетнаме «къаман правительство хувцалац» аьнна хетийтара аьттув ца боаллаше а американски интервенташа новкъостала увттаю керттера политически группаш. Цар кара я помещикийи компрадорски буржуазеи хьашташ хьаллоаттадеш йола штатски политикий группа. Цул тIехьагIа боагIа шоаш хьабаьннача моттигашка диллача бокъонца помещичьи буржуазех бола а ахчанцеи хIамашцеи бизза американцаша Iалашбеш бола а эскара керте латтараш. Цу шин группа гIулакхаш кIезига доаладаь а дукха доаладаь а американски тIахьожама кIал доаладе вIаштIехьдоал. Цхьабакъда, цхьаькха я, вIалла а бе йолланза, американцашта цхьаккха дича а хьакараIомае ца могаш йола группа. Из — буддийски киназа иерархи. Буддийстий керттера йоакхо, тIагIоллярча гIулакхашка хьежача хIаьта-вета а, католикаш правительстве дукха чу ца болийтарах мара латтац аьнна хеташ я. Белггала аьлча, цар доккха дакъа лаьцар 1963 шера ноябре католика Дьема диктатура дIайоаккхача. Цхьабакъда, американцаша, цхьадолча даькъе дизза бахьан а долаш дегабуам бу, буддистий дуккхача лидераша Индокитайна «нейтрализаци» ярах йола деголлевски концепци къайлагIа хьаллоаттаеш хиларах.

Дьема правительство дIаяьккхачул тIехьагIа Сайгонера Iаьдал дукха ха ялалехьа 22 инарал юкъевоагIаш йолча «герзашцарча низий советага» дахар. Мадарра аьлча, дерригa Iаьдал эскара главнокомандующе гIулакха тIа хиннача инарала Кхана бе дахар. Юххье денз вIаштIехьа ца боалаш бисар инарала Кханан американцашеи юкъера барт. Американцашта хет, цхьалхха цхьаьча тIема диктатуро дика безаме йоаца уйла дег чу а йоссаю, из штатски правительства куц а оттадаь къайлаккха а еза, аьнна. Цхьабакъда, «массазаца» штатски правительство вIашагIйолла гIерташ цар мел леладаь гIулакхаш инарала Кхана еча духьаленна тIаIувттаденнад. Укх тIеххьарча шера Сайгоне хинна ерригa «перевороташ», бухсоццача кхаьчача инарала Кхана, буддисташа кIалгIолла новкъостал а деш, шийна ца еза штатски правительстваш лелхаяр маIан долаш яр. Юххера а, из ловзар де кIорда а даь, инарал Кхань качара ваккха лаьрхIар американцаша. Цхьабакъда, 19 феврале цар чакхъяккха лаьрхIа хинна переворот аьттув ца боалаш йисар. Шийна тIехьа латтача эскара подразделеней новкъосталца инарала Кхана башха хало а йоацаш тоIайир полковника Тхао гIоттаь мятеж.

Цхьабакъда, Кхана ший гIулакхаш а телхар. «Герзашцарча низий советo» 21 феврале главнокомандующе гIулакха тIара Кхань дIа а кхесса, из гIулакх инаралга Ван Минага дIаделар. Из кхаъ шоашта дIахезача американцаша паргIатбаьнна доккха садаьккхар. Цхьабакъда, цул тIехьагIа ши ди даьннача гIолла Сайгонера «Нью-Йорк геральд трибюн» яхача газета корреспонденто баь укх тайпара хоам унзарбаьнна бешаш бар Вашингтоне: «Инарал Кхань дIаваккхаро тешал ду... цкъаьннахьа дага а доацаш къулбехьенвьетнамски республика чIоагIача антикоммунистически позице тIара а яьнна, нейтрализмагахьа озаш йолча позице тIа яьнна хилара... Инарал Кхань диктатор-антикоммунист вар... ТIема низашкара Iаьдал хIанз инаралий пронейтралистски буддийски ткъама бе доалл. Инарала Кхана когаметта оттаваьв кхыметтел католически гIозараша деча мукIарлонах а, французашкахьа эза вола католик инарал Чан Ван Мин. Цунна тIехьа пробуддийски ткъам латта аьнна хеташ да».

Из дола хIама дизза дIакхоачаш дешг, буддистий керттерча лидера Чаус, ший мугIаречa 8000 сага собране ше къамел деш. 23 феврале аьлар: «Цу тIем тIа тIемаца котало йоаккхалургьяц шуга». Кхы тIа а аьлар Чаус, партизанаш боабар — ший вежарий боабар морг да. Из яр нах вIашагIкхийттача моттиге эггара хьалха буддистий лидеро дов машара переговорий наькъаца къоастадара хьакъехьара предложенеш ше хьаллоацаш хиларах яь заявлени. Цу дешах йола буддистий позици йоагIача тайпара хьал ца лаца йиш яц эскаре а граждански организацешка а. Цудухьа шоай когашта кIалхара кIувс дIабоаккхаш санна хет йизза котало яккхалца» тIом дIахо бахьар ловш болча американски политикашта.

ЮХХЬАНЦАРА АЬТТУВ

КАНБЕРРА, 26 февраль. (ТАСС). Перте яхача городе лайзача Австрале сборни командацара хьалхара котало а йоаккхаш — 2:0 — дIайолайир Московски «Торпедо» футболисташа «баьццарча континентера» шоай турне. Бургац чутехар В. Соловьева — 39 минутаи О. Сергеева — 69 минутаи.

ХУСТО ЛОПЕСА ДОШ ДУВЦАРГДАЦ

ПАРИЖ, 27 февраль. (ТАСС). Испански коммуниста Хусто Лопеса де ла Фуэнтена судебни процесс хургболаш яц, йоах Мадриде кепа теха араьккхача официальни коммюнике тIа. Цу хьакъехьа хоам бу Мадридера Франс Пресс агентство.

ГОЛЛАНДЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ОТСТАВКЕ ЯХАР

ГААГА, 27 февраль. (ТАСС). Отставке яха соцам баьб селхан Голланде правительства.

СУДАН: КОРТА АЙБЕШ ЙОАГIА РЕАКЦИ

Инарала Аббуда тIема диктатура дIа а йоаккхаш демократически революци хилар Судане дIадахача шера октябре. Революци хилар бахьан долаш ханна правительство вIашагIъеллар министерски пхийтта гIулакхах бархI гIулакх аьрдехьарча партей викалаша дIа а лоацаш. Премьер-министра гIулакх кхаьчар Хатем эль-Халифага. ЛоархIамера экономически социальни реформаш, цу даькъе аграрни реформа а кийчъе йолаенна керда правительство. Правительство иштта къоастае йолаенна Iарбашха бола нах бахача Къилбаседен Суданаи негроидни племенеш яхача Къулбехьен Суданаи юкъерча гIулакхий геттара чоалханера проблема а.

«Умма» яха партии «бусалбай вошал» яха партии санна йолча реакциони партей духьаленна тIаIоттабеннаб правительства аьрдехьара никъ. Январь бетте а денз гучаяьлар граждански тIом болабарах уж партеш юхасовцарг ца хилар, нагахьа санна отставке яхара хьакъехьа цар дIадехараш Халифай правительства кхоачаш ца даьчул тIехьагIа. Февраль бутт юкъеккхьачача хана шоаш-кахьарча герз карарча наьха отряд Хартумени Омдурманеи тIаувза йолаелар уж партеш. «Нагахьа санна коммунисташ е моллагIа кхы вар тхо юхасоцаде воле, тIаккха правительство тIера дIайохийтаргья», — аьлар цар лидерех цхьанне эль-Махде.

Цу кхерамах унзарваьннача премьер-министра Халифас 18 феврале заявлени елар ший правительство отставке йодаш хиларах, кхыметтел вокх министерстващца дага а ца воалаш. Керда правительство вIашагIйоллилга тIадиллар цу Халифана. Пхи ди даьккхар керда правительство вIашагIйоллаш. Кердача правительстве министерски моттигаш дукхагIа лувцар духьа къовсам лаьттар политически партешта юкъе. Аьттехьарча партешкахьа ваьлар Халифа. Цо министерски гIулакхаш дала тиганзар профсоюзнии ахархойи организацей викалашта. Цунна жоп луш ший викал правительствано юкъевахийта тиганзар Судански коммунистически парте. Аьттехьарча партей викалаш дукхагIа юкъе а болаш йола правительство вIашагIъеллар Халифас. 24 феврале халкъага даь кхайкарал кепа теха арадаьккхар Судански коммунистически парте. Цо из тIахьех фийле йолаш хилараи революцена карагIдаьннараш империализма а реакце а тийшача балхах лораде кийча хилараи.

И. КАДОМСКИЙ.
(ТАСС).

ТОА А ЛУЛДА, ЧIОАГI А ЛУЛДА ДОТТАГIАЛ

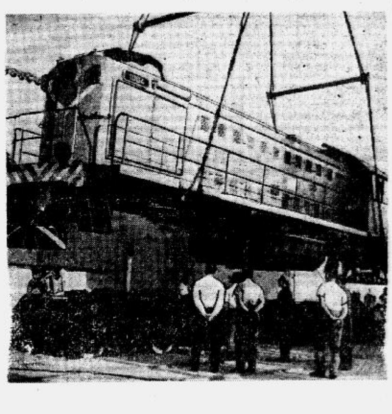
УЛАН-БАТОР, 27 февраль. (ТАСС). МНР-енеи СССР-ан юкъе доттагIлени вIаши новкъостал дареи хьакъехьа договор даьи экономически культурнии гIулакхаш леладара хьакъехьа соглашени яьи 19 шу дизар белгаллоаккхаш яр тахан халкъа Монголи.

Республика предприятешка, учрежденешка, госхозашка, юртбоахама объединенешка лекцеши беседаши хул коммунизми социализми хьалъеча Советски Союзаи Монголенеи карагIдаьннарий хьакъехьа. хьайийлай халкъаша экономически культурнии даькъе беркате къахьегаш хилар, советски халкъо шийна болча аьттон духьа доацаш социализм хьалъеча вежарашха МНР къахьегамхошта новкъостал деш хилар дувцаш йола фотовыставкаши стендаши.

Массаза хургдолаш дола вай шин халкъа юкъера доттагIал, йоах «Унэна» передовой статья тIа, бокъонца йолча интернациональни ларда тIа латт. Доккхийчен зIамигачеи къамашта юкъера цхьатаррарча бокъонийи вIаши сий дареи гIулакхаш хилара бола хьокхам а хинна дIаоттад из доттагIал.

Укх дезача дийнахьа, язду газето, Монголе берригача къахьегамхоша дег тIара моаршал лу шоай советски доттагIашка, коммунизм хьалъеча цар кхы а доккхагIа толамаш дахар лов царна.

— ☆ ☆ ☆ —

Кхоъ дизель-электровоз, бIаь трактор, 200-нел совгIа грузовик, боамби чуэцаш йола комбайнаши, 350 тонн тайп-тайпара оборудовании Кубе дIакхоачайир «Кимовск» яхача советски теплоходо. Кастта Куба Республика болата магистралашка гIолла йолалургья советски локомотиваш.

Сурта тIа: Гавански порте «Кимовск» яха кема Iодоассадеш да. Пренса Латина—ТАСС сурт.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа

РАДИО: 6.30 — Юртбоахама болхлошта передача (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 7.10— «Грозненский рабочийн» «Комсомольское племяи» газетий обзор. 7.20 — Хоамаши передачай программеи. 8.15 — «Сердало» газета оагIонаш тIара. 8.25 — Черсий-Балкхарой ашараш. 8.45 — «Къона тIехье» яха передача (гIалгIай меттала). 16.05 — «Къонал» яха передача (эрсий меттала). 16.35— Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 16.50 — Ашараш. 17.00 — «Къилбаседа Кавказа экономически вахар» яха радиогазета. 17.30 — Ленински миллионий университет — Москвера трансляци. 17.45 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.23 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.35 — Нохч-гIалгIай ашарий концерт.

УКВ: 9.00 — «Берашта музыках лаьца» яха пхелагIа Кабалевски беседа. 9.45 — «Иллешкара венав турпал» яха музыкальни радионовелла. 10.15 — «Воча даь-сесагах» яха Лагнна дувцар. 10.35 — «Твардовский. Евгения Светланова сурт» яха передача. 11.30 — «Словецкий циганий ловзар» яха музыкальни передача. 19.00 — «Литературни Нохч-ГIалгIайче» яха передача.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.25 — Телевизионни кердадараш (нохчий меттала). 18.40 — Тха звено планаш. Беседа (гIалгIай меттала). 18.55 — Юрта боахама болхлошта йола передача. Хьийкъа ялаташ хула фуи гибридаши — республика кхашка. 19.40 — Киножурнал. 19.50 — Английски меттала урок. 20.20 — Бийса даькъал хийла шун, бераш! 20.25 — Телевизионни кердадараш. 20.35 — Передачай программа. 20.40 — «Асканера академик» яха художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48; партийни вахарен, промышленнин, юртбоахамен, письмойн отделий — 2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий» Проспект Революции 7/84.

СФ02209. Заказ № 1236.